

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση και Σχολιασμός Αποσπάσματος του βιβλίου «Μεθ' Ορμής Ακαθέκτου- Επίτομη Ιστορία του Πολεμικού Ναυτικού (1821-1945)» του Παναγιώτη Γέροντα Υποπλοίαρχου (Ο) ΠΝ.

ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

ΒΑΙΑ ΔΟΥΛΗ (Ξ2016066)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

**ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΛΙΒΑΣ
ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΚΕΡΑΜΙΔΑΣ**

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....3

2. Μετάφραση.....5

3. Γλωσσάρι ορών.....60

4. Θεωρητική Προσέγγιση.....68

 4.1 Μεταφραστική Εργασία.....68

 4.2 Μεταφραστικές Τεχνικές.....69

 4.3 Ισοδυναμία.....70

5. Μεταφραστικές δυσκολίες και τρόποι αντιμετώπισης.....73

6. Συμπέρασμα.....77

7. Βιβλιογραφία.....79

1. Εισαγωγή

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται μετάφραση αποσπάσματος του βιβλίου *«Μεθ' Ορμής Ακαθέκτου- Επίτομη Ιστορία του Πολεμικού Ναυτικού (1821- 1945)»* του Παναγιώτη Γέροντα, Υποπλοίαρχου (Ο) ΠΝ, και πιο συγκεκριμένα από την σελίδα 184 έως την σελίδα 211. Πέρα από την μετάφραση του κείμενου, η εργασία ασχολείται και με τον σχολιασμό της μεταφραστικής διαδικασίας.

Το εν λόγω βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην βιβλιογραφία καθώς συγκεντρώνεται με τρόπο επιστημονικό όλη η ιστορία του Πολεμικού Ναυτικού από το 1821 μέχρι και το 1945, μάλιστα με άγνωστα στοιχεία που ανακαλύφθηκαν σε Ιστορικά αρχεία.

Το Πολεμικό Ναυτικό εξετάζεται στο πώς δηλαδή ο Τρινήσιος Στόλος του 1821 (Υδρα, Σπέτσες και Ψαρά) μετουσιώθηκε σε ένα οργανωμένο σύστημα. Εξετάζεται η εξέλιξη του Όπλου σε όλους τους τομείς: Στόλος, Ναύσταθμος, Ναυτική Εκπαίδευση, Τεχνολογία και Επιχειρήσεις.

Στα τέλη της χρονιάς που μας πέρασε (2019) η Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού παρουσίασε την νέα έκδοση με τον παραπάνω τίτλο. Πρόκειται για ένα βιβλίο 600 περίπου σελίδων, που αποτελείται από φωτογραφικό υλικό, εικόνες που διατίθενται για πρώτη φορά στο ευρύ κοινό. Ο τίτλος του βιβλίου είναι ένα μέρος από το σήμα του Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη προς τα ελληνικά πλοία πριν από την έναρξη της Έλλης: *«Με την δύναμιν του Θεού, τας ευχάς του Βασιλέως μας και εν ονόματι του Δικαίου, πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με την πεποίθησιν της νίκης εναντίον του εχθρού.»*. (πηγή: <https://nautilia.gr/eidiseis/polemiko-naytiko-istoria/>)

Άρα, το εν λόγω πόνημα, περιέχει ναυτιλιακή ορολογία, ορολογία του Στρατού, καθώς αποτελεί επιστημονικό δοκίμιο.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, εκτός της μετάφρασης, στην οποία παρουσιάζεται αρχικά το πρωτότυπο κείμενο και μετά το μετάφρασμα, παρατίθεται και ένα αναλυτικό γλωσσάρι όρων όπου εμφανίζονται όλοι οι όροι που αποδελτιώθηκαν στο κείμενο, όπου γίνεται η τεκμηρίωση των όρων και παραπομπή στις πηγές. Οι όροι καταγράφονται σύμφωνα με τη σειρά εμφάνισής τους στο κείμενο και τεκμηριώνονται τόσο στη γλώσσα-πηγή όσο και στη γλώσσα-στόχο με ορισμό. Στις περιπτώσεις που ελλείπει ο ορισμός δίνεται επεξηγηματικό συγκείμενο. Ακολουθεί ανάλυση των δυσκολιών που

αντιμετώπισα κατά τη μετάφραση του κειμένου (μεταφραστικές δυσκολίες), καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισης, για την επίλυση των προβλημάτων. Στην συνέχεια, καταγράφονται αναλυτικά τα μέσα της μεταφραστικής μου έρευνας (π.χ. εργαλεία συλλογής υλικού, πηγές). Τέλος, στη βιβλιογραφία καταγράφονται όλες οι πηγές που χρησιμοποίησα στη διάρκεια της μεταφραστικής διαδικασίας.

2. Μετάφραση

Πρωτότυπο κείμενο

Στις 9 Απριλίου η Ανατολική Μοίρα με επικεφαλής τον Σαχτούρη βομβάρδισε το οχυρό του Πλαταμώνα και πέτυχε ουσιαστικό αντιπερισπασμό, αφού 8.000 Οθωμανοί από το μέτωπο της Θεσσαλίας έσπευσαν να καλύψουν τις μακεδονικές ακτές φοβούμενοι επίθεση στα νώτα του Οθωμανικού Στρατού. Κατόπιν, στη σκάλα Λεπτοκαρυάς ο Σαχτούρης κατέστρεψε σημαντικές ποσότητες εφοδίων. Στις 17 Απριλίου η Ανατολική Μοίρα κατέπλευσε στο Βόλο, όπου παρέμεινε μέχρι τις 23 Απριλίου, συνδράμοντας στην εκκένωσή του. Στις 26 Απριλίου τα πλοία απομακρύνθηκαν από τον Βόλο, παρακολουθώντας απλώς την κατάληψή του από τους Οθωμανούς.

γ) Η κατάσταση μετά τον πόλεμο

Τον Νοέμβριο του 1897, υπεγράφη η τελική συνθήκη ειρήνης στην Κωνσταντινούπολη με παρέμβαση της Αγγλίας, ενώ ο Οθωμανικός Στρατός είχε φθάσει στη Λαμία. Το ελληνικό Κράτος που ευρισκόταν ήδη σε δεινή οικονομική θέση, αφού δεν μπορούσε να αποπληρώσει τους ομολογιούχους, βρέθηκε και στην υποχρέωση να καταβάλει πολεμική αποζημίωση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία 4.000.000 οθωμανικών λιρών. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν το να χορηγήσουν οι Μ. Δυνάμεις νέο δάνειο στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα να καταφθάσει στην Ελλάδα διεθνής επιτροπή εμπειρογνομόνων, ο λεγόμενος Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος, η οποία ανέλαβε την οικονομική διοίκηση του κράτους.

Η κατάσταση στην Κρήτη βελτιώθηκε, αλλά δεν λύθηκε. Η οθωμανική ηγεσία είχε δεχθεί την αυτονομία της Κρήτης, αλλά επιφυλασσόταν στο θέμα αποχώρησης του Οθωμανικού Στρατού και Στόλου από την Κρήτη. Οι σύμμαχοι, με πρωτοβουλία της Αγγλίας έδωξαν με τη βία τις οθωμανικές δυνάμεις και όρισαν επίτροπο των Μ. Δυνάμεων στο νησί τον πρίγκιπα Γεώργιο.

Γενικά, η Ελλάδα με τον πόλεμο του 1897 έχασε πολύ λιγότερα από αυτά που κανονικά έπρεπε να χάσει παρ' όλα αυτά, ο ατυχής πόλεμος τον 1897 λειτούργησε ως καταλύτης δημιουργίας προβληματισμών για τον εκσυγχρονισμό του Κράτους και την πολεμική ετοιμότητα των Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτός ο προβληματισμός θα εκφραστεί στην ολότητά του στο Κίνημα στου Γουδή (1909).

8. Το Κίνημα στου Γουδή (15 Αύγουστου 1909)¹¹ και το Κίνημα του Τυπάλδου (16 Οκτωβρίου 1909)

Η αναποτελεσματικότητα του Στρατού και του Στόλου κατά τη διάρκεια του πολέμου του 1897 συγκλόνισε βαθύτατα τους αξιωματικούς του Στρατού Ξηράς και του Πολεμικού Ναυτικού, οι οποίοι σταδιακά προσανατολιζόνταν σε μια πιο μαχητική διεκδίκηση των θέσεων τους, που δεν ήταν άλλες από τον εκσυγχρονισμό των Ενόπλων Δυνάμεων σε όλους τους τομείς και την απομάκρυνση των *πριγκίπων* από την ηγεσία του στρατεύματος. Αυτές οι απόψεις των στρατιωτικών συνδυάζονταν και εναρμονίζονταν με τις απόψεις της ελληνικής κοινωνίας, η οποία αναζητούσε μεταρρυθμίσεις, στις οποίες οι *βασιλοκινούμενες* κυβερνήσεις δεν προέβαιναν. Οι πολιτικοί άνδρες της εποχής εκείνης αδυνατούσαν να υψώσουν το ανάστημά τους στο Στέμμα αν και κάποιοι είχαν ειλικρινείς διαθέσεις για μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό (λ.χ. ο Θεοτόκης).

Ενώ η ελληνική κοινή γνώμη ευρισκόταν σε αναβρασμό, το 1908 στην Οθωμανική Αυτοκρατορία εκδηλώθηκε από αξιωματικούς του Οθωμανικού Στρατού το Κίνημα των Νεότουρκων. Οι αξιωματικοί αυτοί στην αρχή προέβαλαν την αρχή της ισότητας για όλα τα έθνη της Αυτοκρατορίας και ζήτησαν συνταγματικό πολίτευμα. Με την εκδήλωση του κινήματος αυτού, όσα κράτη είχαν εκκρεμείς διαφορές με την Αυτοκρατορία φρόντισαν να κινηθούν πριν την εγκατάσταση και ισχυροποίηση του νεοτουρκικού καθεστώτος: η Αυστροουγγαρία προσάρτησε τις μέχρι τότε αυτόνομες επαρχίες της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, η Βουλγαρία αποτίναξε την επικυριαρχία του σουλτάνου και ο βασιλιάς της ανακηρύχθηκε *Τσάρος των Βουλγάρων* στη μεσαιωνική πρωτεύουσα της Βουλγαρίας Τύρνοβο και τέλος, η Κρήτη κατήργησε το καθεστώς της αρμοστείας και κήρυξε την ένωσή της με την Ελλάδα. Οι Νεότουρκοι με πρόσχημα αυτά τα γεγονότα αποκάλυψαν το πραγματικό τους πρόσωπο που δεν ήταν άλλο από τον αναδυόμενο τουρκικό εθνικισμό.

Στις 14 Αυγούστου του 1909 εκδηλώθηκε στην Ελλάδα από αξιωματικούς του Στρατού και του Ναυτικού το Κίνημα στου Γουδή. Η κίνηση αυτή των αξιωματικών υπήρξε οργανωμένη και αναίμακτη και ανάγκασε τις *αδύναμες* κυβερνήσεις να κάνουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στις Ένοπλες Δυνάμεις και στην κοινωνία. Επίσης, από την αρχή ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος (το όργανο των συμμετεχόντων στρατιωτικών στο Κίνημα) επεδίωξε κοινοβουλευτικές λύσεις και μέσα σε αυτό το πλαίσιο καλεί τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος με την πολιτική του παρουσία θα οδηγήσει την Ελλάδα στον εκσυγχρονισμό και το έπος των Βαλκανικών Πολέμων.

¹¹στορία τούΕλληνικου Έθνους (1977)· Ρούσσος (1976)· Μαρκεζίνης (1966)· Τσαπράζης (1991)· Ρούσκας (1989).

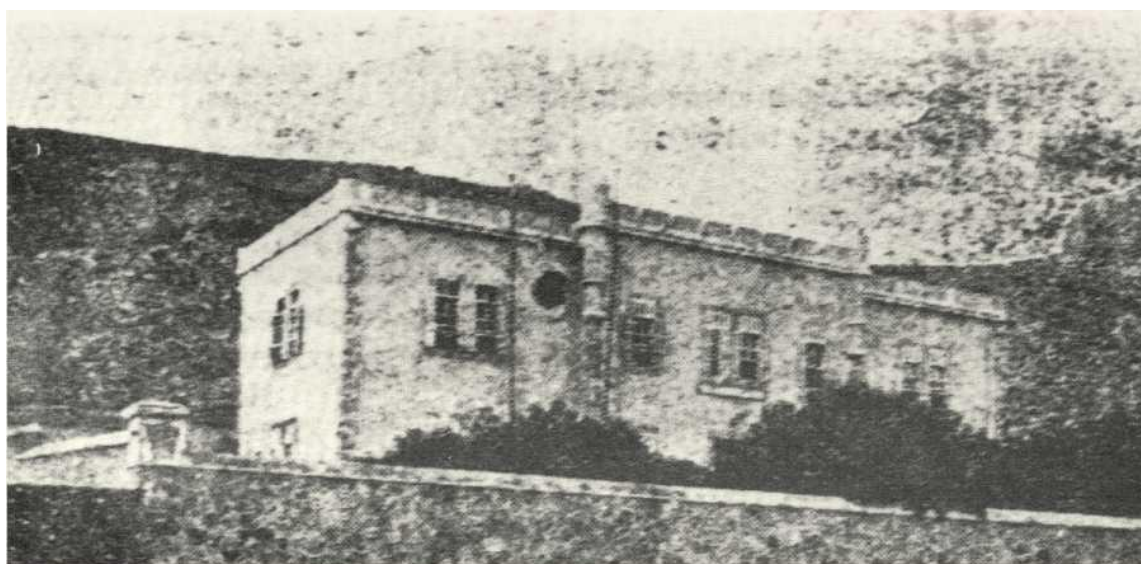
Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος από την αρχή επιμελήθηκε τον εκσυγχρονισμό του Στόλου. Συγκεκριμένα απαιτούσε:

- 1) Αγορά ενός θωρηκτού 10.000 τόνων τουλάχιστον και οκτώ τορπιλοβόλων των 150 τόνων τουλάχιστον.
- 2) Επισκευή των τριών υπαρχόντων θωρηκτών και βελτίωση του πυροβολικού τους με αντικατάσταση των γεμιστήρων από κοινής πυρίτιδος με άκαπνο.
- 3) Αντικατάσταση των παλαιών πλοίων με νέα.
- 4) Αγορά τορπιλοφόρων πλοίων.
- 5) Εκσυγχρονισμός του στολίσκου του Αμβρακικού.
- 6) Βελτίωση του Ναυστάθμου για να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες του Πολεμικού Ναυτικού.
- 7) Απαλλαγή από τα άχρηστα πλοία καιυλικά και περιορισμό των βασιλικών θαλαμηγών σε μία και
- 8) Μετάκληση ξένων οργανωτών για τον Στόλο.

Οί αξιωματικοί του Ναυτικού όμως, θεώρησαν ότι ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν προωθούσε όπως έπρεπε τις μεταρρυθμίσεις στο Ναυτικό Κί έτσι, στις 15 Οκτωβρίου με ηγέτη τον υποπλοίαρχο Κωνσταντίνο Τυπάλδο οργάνωσαν αντίκίνημα στον Ναύσταθμο της Σαλαμίνας και κατέλαβαν τα εκεί αντίτορπilikά. Τα δύο κύρια αιτήματα που υπέβαλαν στον υπουργό των Ναυτικών ήταν:

- 1) Να αποστρατευτούν με την κατάργηση των θέσεών τους όλοι Οί ανώτεροι αξιωματικοί που δεν ήταν απόφοιτοί της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων εκτός από τους πλοιάρχους Π. Κουντουριώτη, Μ. Εκίνη, Ι. Δαμιανό και Ι. Μιάουλη και
- 2) Να πραγματοποιηθεί μετάκληση ξένων οργανωτών για την οργάνωση του Ναυτικού.

Το αντίκίνημα κατέληξε σε συμπλοκή μεταξύ των αντίτορπilikών και των τριών θωρηκτών με ήττα των αντικινηματιών, ενώ υπήρξαν και ανθρώπινες απώλειες. Το ατυχές αυτό αντίκίνημα έδειχνε τον πόθο των αξιωματικών του Ναυτικού για εκσυγχρονισμό του Όπλου.

v'iou IT/I o L<TU Sidsi))(poriuby flay/ix_ipp^OuyHeV-

IPOX οή t^ovJ'>ihij-Laltx^ Sov 4Λζ^^ίτ£

^^ ζjvv'i'pdwv' Sid- *USy in ζy>'i'<nv Sov

0 /- 2ot^u-ooov^S aic^ovSi pcyo^v/irVf^Uvtr^f>jif

no! iitU^i vh fS ypcpi/u-# ζn yceche ^7) 4itp^vp^So-

<f i£v\$ P^&So~!Usy 5 SVζ T^p 0 ViPty ζT^ut^au- ζHrtj KV* £ ulfyitfli Zp

culyij^oi %T\$ VL^p^h^y'irupS ^Svtrv oppei^usliSTζyoyloj

jyn^Nhwv kwn θuúvzrk/h-PiA. n IT:ILP nny IISVPI v.ITVYIKa0

1/S « 'jp, *at η l ' 1 v - ' f T

'TJ OYi V0i- iVUSp^S'h VpPC'MPPdρ / J/Lc<U^ UfU THtPppJ^

řylA^ OtYPiypDVPtr'U'iVtZ^ u,aS Si oL ZovZo isuvidv^p'tSu y £,

nVPL^i^UV/rU^ 'PLOoS SpP^W~n>Vli1 444/14ρ

%V^ \ uU^urw' OS)ivy* far O^Uj^/^\

O^ού jyila^v Zwr a'sss W atfMi- X vtltpipup ívoX lp>

Jw ^ O-)vOl ^yj ^ £ yi op ó So v s ^hp p ζto p^i y r^s

^βo>) ^H u~lov γ/I, iyoorfpyov Yfl Of^ ap e/6p ^V*

^a l\St^(40C^ >1 V IpV^lulfOL' // ζTv ζr%i*^uxJLj u^i

OiAphj Of y% /^Spűívη^ OLpirO ^hw* T^fly*

i^CWOCjrloMFUv^ ^X^ΥĩQ Hλ-P^ί. £ S)J oupjy)PCP V 6

jyovj yaJsolov ^vUr 0Vtlw^pjjv [^]i^nsyS) yjo^i r\

/yj V T1Yo)vpyi] iu>V YUvtljPkry OL^Uvjuik-l/TΛ4vv u^t

UA-^~^J^v UuV Oi y tiSt>pTi4^yi ivi^y i^vpol

ftpy %uV ζvfHfovPi\$ ly A^pioy

ΥOvylc f

Διήγηση του Κωνσταντίνου Τυπάλδου όπου περιγράφει τα γεγονότα από το Κίνημα στον Γουδή μέχρι και το αντικίνημα της Σαλαμίνας. Αναφέρεται ξεκάθαρα ότι η ολιγωρία των ελληνικών Κυβερνήσεων στα θέματα των εξοπλισμών παραλίγο να οδηγήσει το θωρακισμένο καταδρομικό Γεώργιος Αβέρωφ στα χέρια των Οθωμανών. Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού.

Γεώργιος Αβέρωφ

Κεφάλαιο 6

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1911-1913)

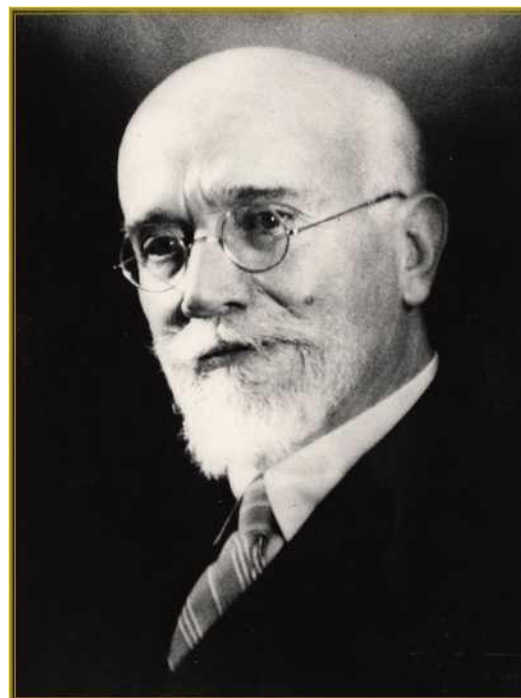
1. Γενική Εισαγωγή

Στην ανατολική Μεσόγειο και στα Βαλκάνια επικρατούσε αναβρασμός και κινητικότητα καθώς όλα έδειχναν ότι η κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, του μεγάλου ασθενούς όπως την αποκαλούσαν τότε, πλησίαζε. Η κατάσταση έγινε περισσότερο πολύπλοκη λόγω της διάθεσης της ενωμένης Ιταλίας να λάβει μέρος αποφασιστικά στο αποικιακό παιχνίδι των άλλων ευρωπαϊκών Μ. Δυνάμεων.

Κατάληξη αυτής της επεκτατικής πολιτικής της Ιταλίας υπήρξε ο ιταλο-τουρκικός Πόλεμος στη Λιβύη, ο οποίος εξερράγη τον Σεπτέμβριο του 1911. Οι Ιταλοί επιτέθηκαν στη Λιβύη, αλλά οι οθωμανικές δυνάμεις αντέταξαν σθεναρή αντίσταση με αποτέλεσμα ο πόλεμος να μεταφερθεί στα Δωδεκάνησα, τα οποία πέτυχαν να κατακτήσουν. Στην εκκαθάριση των νησιών

από τις οθωμανικές δυνάμεις συμμετείχαν και Έλληνες ντόπιοι, οι οποίοι είδαν τους Ιταλούς ως απελευθερωτές. Μετά τη λήξη του πολέμου, η Ιταλία απέσπασε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία τα μεσογειακά εδάφη της στην Αφρική, δυτικά της Αιγύπτου, και τα Δωδεκάνησα.

Στα Βαλκάνια, οι εξελίξεις ήταν ταχείες. Ήδη από τον Απρίλιο του 1911, ο Ελ. Βενιζέλος βολιδοσκοπούσε τη Βουλγαρία για την υπογραφή αμυντικής συμφωνίας. Οι Βούλγαροι δεν ήταν αρνητικοί, καθώς οι σχέσεις τους με τη νεοτουρκική Κυβέρνηση ήταν τεταμένες λόγω των καταδιώξεων των Βουλγάρων από τους Νεότουρκους. Παράλληλα, σε μυστικές συνεννοήσεις με τους Βουλγάρους ευρίσκονταν και οι Σέρβοι υπό την αιγίδα της ρωσικής διπλωματίας. Οι συνεννοήσεις αυτές επιταχύνθηκαν, όταν η οθωμανική Ηγεσία, μετά την επίμονη παρέμβαση της Αυστρίας, αναγνώρισε την υπεροχή της αλβανικής εθνότητας στις περιφέρειες Σκόδρας, Ιωαννίνων, Μοναστηριού και Θεσσαλονίκης. Η οθωμανική Ηγεσία παρέδωσε σχεδόν εξολοκλήρου τη διοίκηση των περιοχών αυτών σε Αλβανούς και εισήγαγε για πρώτη φορά

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

Ο Νικόλαος Στρατός (1872-1922). Υπουργός Ναυτικών, προσωρινά και Στρατιωτικών κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους.

ως γλώσσα διοίκησης την αλβανική. Οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι κατέληξαν σε υπογραφή συμμαχίας την 24^η Φεβρουάριου του 1912 σε καθεστώς άκρας μυστικότητας.

Αυτή η μυστική συμμαχία πέραν των άλλων διαμοίραζε τη Μακεδονία στους Βουλγάρους και τους Σέρβους. Παρ ' όλη τη μυστικότητά της, ο Ελ. Βενιζέλος πληροφορήθηκε την υπογραφή της και μπροστά στον κίνδυνο να κηρυχθεί πόλεμος χωρίς τη συμμετοχή της Ελλάδος, προχώρησε σε μια τολμηρή ενέργεια. Πρότεινε στους Βουλγάρους τη σύναψη συνθήκη Συμμαχίας, με την υπόσχεση ότι η Ελλάδα δεν θα προέβαλε διεκδικήσεις επί των εδαφών που επρόκειτο να κατακτηθούν. Οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι επιθυμούσαν την ελληνική συμμετοχή κυρίως λόγω της ύπαρξης ισχυρού Ελληνικού Στόλου που θα εμπόδιζε την απόβαση οθωμανικών δυνάμεων σε καίριες θέσεις. Παράλληλα, ο Ελ. Βενιζέλος κράτησε μυστικές τις πραγματικές δυνατότητες του ελληνικού Στρατού Ξηράς, με αποτέλεσμα οι Βούλγαροι να έχουν την εικόνα του αποδιοργανωμένου στρατού του 1897. Την 22^η Σεπτεμβρίου υπεγράφη και μυστική ελληνο-βουλγαρική συνθήκη,¹ κατά την οποία ο Ελληνικός Στόλος όφειλε να παρεμποδίσει την επικοινωνία Μικράς Ασίας και ευρωπαϊ-

κών εδαφών της Αυτοκρατορίας από τη θάλασσα.² Με τη Σερβία δεν υπεγράφη συμφωνία, ενώ με το Μαυροβούνιο υπήρξαν προφορικές συμφωνίες λίγο πριν από την κήρυξη του πολέμου.

Η ιδιότυπη Βαλκανική Συμμαχία είχε συσταθεί και τα βαλκανικά κράτη ήταν έτοιμα να υπερασπιστούν τα δικάιά τους με τις ίδιες τους τις δυνάμεις και όχι με τη βοήθεια των Μ. Δυνάμεων. Η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Σερβία (το Μαυροβούνιο ευρισκόταν ήδη σε εμπόλεμη κατάσταση) προέβησαν στα τέλη Σεπτεμβρίου σε απειλητική διακοίνωση, όχι από τους πρέσβεις των κρατών αυτών στην Κωνσταντινούπολη, όπως διπλωματικά συνηθίζεται, αλλά από την καθεμία Κυβέρνηση στον αντίστοιχο Οθωμανό πρέσβη της χώρας αυτής. Ακόμα και ο τρόπος παράδοσης της διακοίνωσης που έγινε κατά τρόπο προσβλητικό, έδειχνε ότι τα βαλκανικά κράτη ήταν αποφασισμένα να διεκδικήσουν τα δικάιά τους με τα όπλα. Τα Βαλκανικά Κράτη κήρυξαν τον πόλεμο στην Οθωμανική Αυτοκρατορία την 4^η Οκτωβρίου του 1912, ενώ η τελευταία δεν είχε δώσει απάντηση στο τελεσίγραφό τους.

¹ Η Βουλγαρία, όπως προελέχθη, πρόθυμα δέχθηκε την ελληνική συνδρομή παρόλο που τα συμφέροντα Ελλάδος και Βουλγαρίας ήταν αντικρουόμενα στην περιοχή της Μακεδονίας, διότι η ηγεσία της γνώριζε ότι χωρίς τον Ελληνικό Στόλο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία θα διεκπεραίωνε στρατό στα Βαλκάνια και το έργο του Βουλγαρικού Στρατού θα ήταν από δύσκολο έως αδύνατο. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα και από την παράθεση των αριθμών των στρατιωτικών δυνάμεων της κάθε εμπλεκόμενης χώρας. Συγκεκριμένα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία διατηρούσε στα ευρωπαϊκά της εδάφη 346.000 άνδρες, ενώ οι Βαλκάνιοι σύμμαχοι παρέτασαν αναλυτικά: Ελλάδα 105.000, Βουλγαρία 305.000, Σερβία 223.000, Μαυροβούνιο 35.000, σύνολο 668.000 άνδρες. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έπρεπε να μεταφέρει ενισχύσεις από τις εφεδρείες στη Μικρά Ασία και τη Μέση Ανατολή για να αντιμετωπίσει τους Βαλκάνιους συμμάχους. [Δημητρακόπουλος (2012), 55].

² Η Ελλάδα είχε ως αντικειμενικό σκοπό να καταστεί εξάπαντος κυρίαρχος τον Αιγαίου και να διακόψει τις θαλάσσιες συγκοινωνίες μεταξύ της Μικράς Ασίας και της Ευρωπαϊκής Τουρκίας. Στρατιωτική Σύμβαση μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας, άρθρο 2, 22 Σεπτεμβρίου/5 Οκτωβρίου 1912.

2. Ελληνικός και Οθωμανικός Στόλος το 1912

Η Επανάσταση στον Γουδή έδωσε τεράστια ώθηση στον εκσυγχρονισμό του Ελληνικού Στόλου. Τότε, αποφασίστηκε η αγορά του νέου θωρακισμένου καταδρομικού *Γεώργιος Αβέρωφ*. Η Επαναστατική Κυβέρνηση επέσπευσε τη συμφωνία και ολοκλήρωσε τάχιστα την αγορά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πλοίο είχε διεκδικηθεί και από τους Οθωμανούς οι οποίοι δίστασαν και τελικά δεν το απέκτησαν. Σημαντικά συνέβαλε στη δυνατότητα αγοράς το κληροδότημα του Γ. Αβέρωφ και για τον λόγο αυτό δόθηκε το όνομά του τιμητικά στο πλοίο, το οποίο παρελήφθη από το Ναυτικό τον Απρίλιο του 1911.

Οι κανονισμοί που αφορούσαν τη διοίκηση και την εκπαίδευση του Πολεμικού Ναυτικού ήταν, μέχρι το 1910, αυτοί που εισήγαγε το 1885 ο επικεφαλής της Γαλλικής Αποστολής *Lejeune* (βλ. περισσότερα σχετικά με αυτόν και τη δράση του στο κεφάλαιο 4). Εντούτοις, η πρόοδος που είχε συντελεστεί μέσα σε 25 χρόνια όσον αφορά το υλικό και τις μεθόδους χρησιμοποίησης του, είχαν οδηγήσει στην ανάγκη αναθεώρησης του εσωτερικού κανονισμού. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 1910, ήλθε στην Ελλάδα Βρετανική Αποστολή υπό τον υποναύαρχο Λάιονελ Τόφνελ (*Lionel Tufnell*), η οποία σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα εισήγαγε επιτυχώς όλες τις μεθόδους που εφαρμόζε το Βρετανικό Ναυτικό. Επιπλέον, επέφερε ολοκληρωτική αλλαγή στους εφαρμοζόμενους ελιγμούς, απλούστευσε το σύστημα κανονισμών, εξέδωσε εγχειρίδια *Ναυτικής Τακτικής* και *Εσωτερικού Κανονισμού* και οργάνωσε τη Σχολή Πυροβολικού σύμφωνα με τα αγγλικά πρότυπα.

Ο Τουρκικός Στόλος στα στενά του Βοσπόρου. Διακρίνονται τα τουρκικά πλοία *Μεσσιντιέ*, *Μεμδουχιέ* και *Σελιμιέ*. Φωτογραφία αγνώστου. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

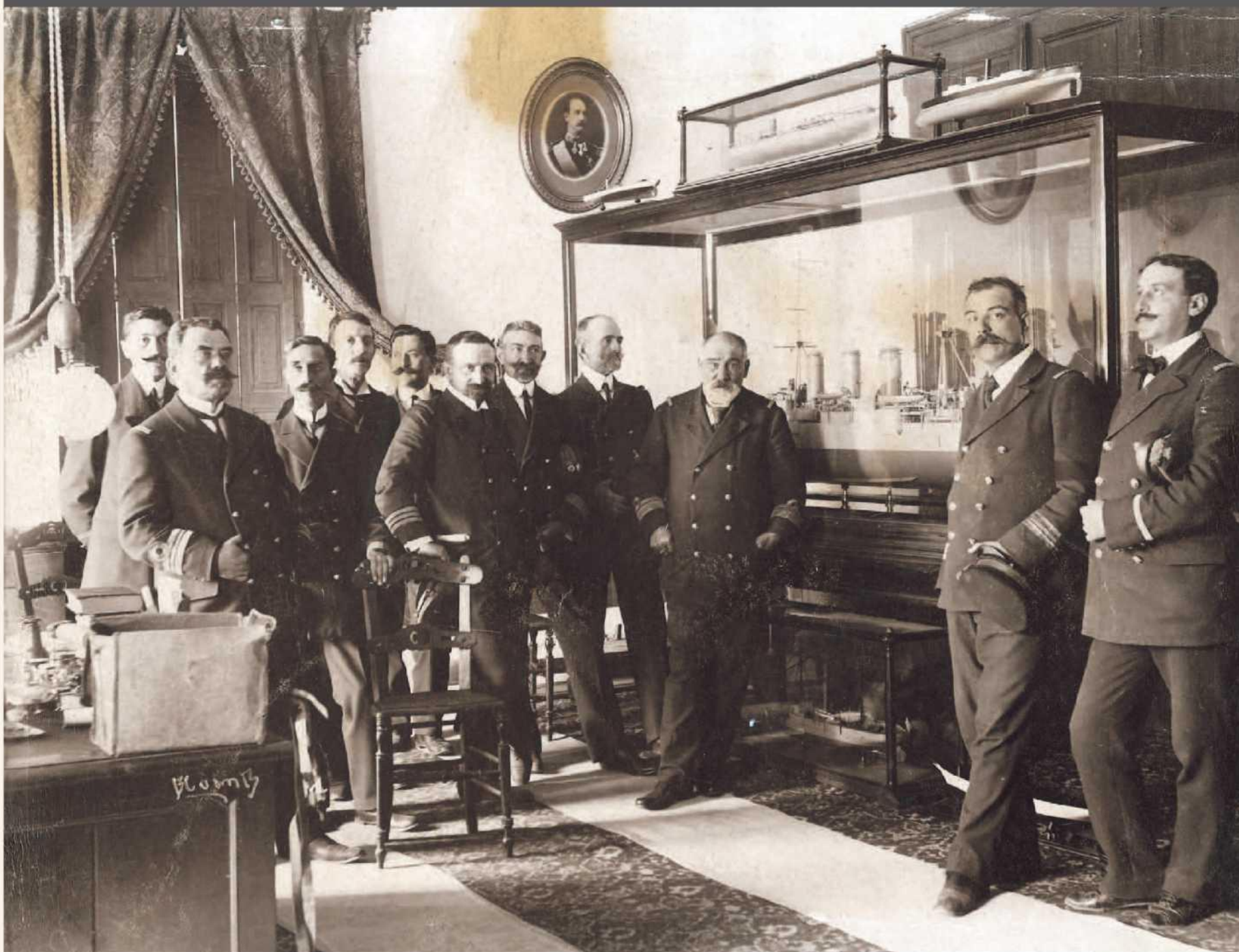

Τελευταία στιγμή παραδόθηκαν από τους Γερμανούς στην Ελλάδα δύο αντιτορπιτικά, τα *Νέα Γενεά* και *Κεραυνός*, τα οποία απέπλευσαν την 28^η Σεπτεμβρίου χωρίς δοκιμές λόγω της κήρυξης της επιστράτευσης. Με την κήρυξη του πολέμου, ευρέθησαν στο Φλίσιγγεν της Ολλανδίας και πήραν εντολή εντός 24 ωρών να αποπλεύσουν. Όταν παρήλθε η προθεσμία αυτή, έπρεπε να αφοπλισθούν και να παραμείνουν εκεί μέχρι το πέρας του πολέμου σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Στο Φλίσιγγεν επιβιβάστηκαν ελληνικά πληρώματα (μέχρι εκεί έπλευσαν με γερμανικά πληρώματα του εμπορικού ναυτικού) κάτω από περιπετειώδεις συνθήκες και κατέπλευσαν στην Ελλάδα μετά την έναρξη των εχθροπραξιών. Πρέπει να αναφερθεί ότι τα πλοία αυτά αγοράστηκαν με έρανο που διενήργησε ο ποιητής Σπύρος Μαρσούκας και με δαπάνη του Ταμείου Εθνικού Στόλου. Ήταν τα πρώτα πλοία του Πολεμικού Ναυτικού που διέθεταν ατμοστρόβιλους.

Στη συνέχεια, αποκτήθηκαν άλλα τέσσερα αντιτορπιτικά από την Αγγλία, τα οποία αρχικά προορίζονταν για την Αργεντινή. Στην αρχή, η Ελλάδα πρότεινε την αγορά των δύο από τα τέσσερα, αλλά τα ναυπηγεία επέμεναν να αγορασθούν και τα τέσσερα. Έτσι, η Ελλάδα αγόρασε και τα τέσσερα και ονομάστηκαν *Λέων*, *Αετός*, *Πάνθηρ* και *Ιέραξ*, τα λεγόμενα *θηρία*. Αυτά, επειδή δεν κατάφεραν να προμηθευτούν τορπίλες και έμειναν χωρίς το βασικό τους όπλο, ονομάστηκαν τότε *ανιχνευτικά*. Τρεις ημέρες πριν από την κήρυξη του πολέμου, κατέφθασε στον Ναύσταθμο το υποβρύχιο *Δελφίν*. Ένα υποβρύχιο ιδίου τύπου με αυτό (το *Ξιφίας*), καθώς και έξι τορπιλοβόλα και ένα θωρηκτό που είχε παραγγελθεί από τη Γερμανία, δεν πρόφτασαν να αποπερατωθούν.

Ο Οθωμανικός Στόλος είχε πλήθος παλαιών πλοίων διότι η Οθωμανική Ηγεσία αδράνησε εντελώς μετά τον πόλεμο του 1897. Όταν, όμως, τα πράγματα στην Ανατολική Μεσόγειο έδειξαν ότι πήγαιναν για πόλεμο, αποφάσισαν να εκσυγχρονίσουν τον Στόλο τους. Παρήγγειλαν στα ιταλικά ναυπηγεία του Ανσάλντο (Γένοβα) δύο τορπιλοβόλα 150 τόνων, εκσυγχρόνισαν το παλαιό θωρηκτό *Μεσουδιέ* (κατασκευής 1874), ενώ το 1903 άρχισε και η επισκευή και άλλων πλοίων. Παράλληλα, δόθηκαν παραγγελίες στα ναυπηγεία της Φιλαδέλφειας των ΗΠΑ και Elswick της Μ. Βρετανίας για τη ναυπήγηση 2 ελαφρών καταδρομικών. Αυτά ήταν το *Χαμηδιέ* και το *Μετίητιέ*.

Όσον αφορά την εκπαίδευση στο Οθωμανικό Ναυτικό, αυτή ευρισκόταν σε χαμηλό επίπεδο. Γι' αυτόν το λόγο, το 1908, κατέφθασε αγγλική αποστολή υπό τον εν ενεργεία υποναύαρχο Γκαϊήμπλ, η οποία σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε πάρα πολλά, κυρίως σε μηχανικές επισκευές και εφοδιασμό των πλοίων. Στον τομέα της εκπαίδευσης και των γυμνασίων επετεύχθη πραγματικός άθλος, το ίδιο και στον τομέα του ναυτικού πυροβολικού, καθώς τα οθωμανικά πληρώματα στερούνταν σχετικής εκπαίδευσης. Ο υποναύαρχος Γκαϊήμπλ κατήρτισε πρόγραμμα ναυπηγήσεων που προέβλεπε μια θωρηκτή μονάδα 10.000 τόνων όπως ο *Αβέρωφ*. Οι Οθωμανοί όμως ήθελαν να αποκτήσουν πλοία του νέου τύπου *Dreadnought* (*Ντρέντοτ*), τα οποία είχαν εμφανιστεί στα Ναυτικά της Δ. Ευρώπης και ήταν πλοία εκτοπίσματος 20.000 τόνων.

Το επιτελείο του Βασιλικού Ναυστάθμου στις αρχές των Βαλκανικών Πολέμων, μπροστά από το μοντέλο του θωρακισμένου καταδρομικού Γεώργιος Αβέρωφ. Διακρίνονται στο μέσον ο πλοίαρχος! Μιαούλης και από αριστερά προς τα δεξιά οι Ι. Καλογερόπουλος, Κ. Παπακωνσταντίνου, Μ. Ηλιόπουλος, Π. Πλατσούκας, Α. Κυριάκος, Λ. Σείδας, Μ. Τυπάλδος, Π. Μαυρουδής, Γρ. Θεοφιλάτος και Κ. Ρούφος. Φωτογραφία αγνώστου. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

Όταν οι Οθωμανοί έμαθαν για την αγορά του *Γεώργιος Αβέρωφ* από την ελληνική Κυβέρνηση], έσπευσαν να αγοράσουν δύο παλαιά θωρηκτά (ναυπήγησης 1891) που ήταν ακόμη ενεργεία, από τη Γερμανία, τα οποία μετονομάστηκαν σε *Μπαρμπαρός* και *Τοργκούτ*. Την ίδια περίοδο, αγοράστηκαν από γερμανικά ναυπηγεία τέσσερα αντιτορπιλικά, στα οποία οι Γερμανοί αρχιθερμαστές και μηχανικοί θα παρέμεναν ως πλήρωμα για μια διετία με συμβόλαιο.

Έτσι οι δύο Στόλοι είχαν ως εξής:

Ελληνικός Στόλος

θωρηκτά: *Υδρα, Σπέτσαι, Ψαρά*

θωρακισμένο καταδρομικό: *Γ. Αβέρωφ*

αντιτορπιλικά: *Νίκη, Βόλος, Ασπίς, Δόξα, Σφενδόνη, Ναυκρατούσα, Θύελλα, Αόγχη, Νέα Γενεά, Κεραυνός*

ανιχνευτικά (αντιτορπιλικά σε αυτό τον ρόλο): *Λέων, Πάνθηρ, Αετός, Ιέραξ*

τορπιλοβόλα: *11,12,14,15,16*

υποβρύχιο: *Δελφίν*

ναρκοβόλο: *Κανάρης*

ναρκοθέτις: *Άρης*

κανονιοφόροι: *Άκτιον, Αμβρακία, Α, Β, Δ*

ατμομυνοδρομώνες: *Αλφειός, Ευρώτας, Αχελώος, Πηνειός*

εξοπλισθέντα εμπορικά: *Εσπερία, Μακεδονία, Αρκαδία, Μυκάλη, Αθήναι*

οπλιταγωγό: *Σφακτηρία*

πλωτό νοσοκομείο: *Ιωνία*

Οθωμανικός Στόλος

θωρηκτά: *Τοργκούτ Ρέις, Μπαρμπαρός, Μεσουδιέ, Ασάρ Ι Τεφίκ* (εστερείτο θωρηκτού καταστρώματος), *Φετχί Μπλουλέντ* (παλαιό θωρηκτό του οποίου το πυροβολικό είχε μεταφερθεί για την άμυνα της Θεσσαλονίκης), *Μουίν Τιάφέρ* (το πυροβολικό του είχε μεταφερθεί για την άμυνα της Σμύρνης), *Αβνίλα*

ελαφρά καταδρομικά: *Χαμηδιέ, Μετίητιέ*

ανιχνευτικά: *Πέικ ι Σεφτέκ, Μπερκ ι Σατβετ*

αντιτορπιλικά: *Νουχούμ ι Χαμιγιέτ, Χαμαβέτ ι Βατάν, Μουαβένετ Μιλλέτ, Γαδικάρ Μιλλέτ, Σαμψούς, Μπάσρα, Ταρσούς, Γιαρχισάρ*

τορπιλοβόλα: *Ακχισάρ, Κιουτάχια, Ούρφα, Μουσουλ, Ντεράτι, Γιουνούι*

Επίσης, υπήρχαν τέσσερα μικρά τορπιλοβόλα μικρού εκτοπίσματος και μικρές κανονιοφόροι για ποτάμιες επιχειρήσεις ή ως σταθμοί ανεφοδιασμού.

Γενικώς, το Οθωμανικό Ναυτικό υπερείχε σε αριθμό πλοίων και πυροβολικό. Επίσης θα είχε την πρωτοβουλία των κινήσεων, αφού θα ήταν προστατευμένο στα Δαρδανέλια και το πότε θα γινόταν ναυμαχία θα το αποφάσιζε η οθωμανική Ηγεσία. Το Ελληνικό Ναυτικό έπρεπε να είναι συνέχεια υπ' ατμόν και να περιπολεί τις θάλασσες ενώ παράλληλα, όντας το μόνο Ναυτικό της Βαλκανικής Συμμαχίας, είχε αναλάβει την παρεμπόδιση της μεταφοράς στρατευμάτων και εφοδίων διά θαλάσσης από τη Μικρά Ασία στα ευρωπαϊκά εδάφη των Οθωμανών.

3. Η κατάληψη της Λήμνου

Την πρωτοβουλία των κινήσεων του Οθωμανικού Ναυτικού έμελλε να αναιρέσει το ευφρές στρατήγημα του υποναύαρχου Παύλου Κουντουριώτη.³

³ Για την παράθεση των επιχειρήσεων του Ναυτικού χρησιμοποιήθηκαν τα αρχεία της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού (Τ.Ι.Ν.), του Θ/Κ *Αβέρωφ* καθώς και Φωκάς (2006)· Μπαμπούρης (1939)· Καβαδίας (1950)· Μεζεβίρης (1971)· *Ναυτική Επιθεώρηση* 581.

Ο Παύλος Κουντουριώτης ήταν ένας από τους καλύτερους αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού. Είχε την τύχη να μαθητεύσει υπό τις διαταγές του Λεωνίδα Παλάσκα στη Β. Ολγα, ενώ ως πλωτάρχης και κυβερνήτης του Αλφειού είχε διακριθεί στον πόλεμο του 1897 για τις ενέργειές του στο θέμα της Κρήτης. Διετέλεσε κυβερνήτης σε πολλά πλοία, όπως το θωρηκτό Υδρα και το θωρακισμένο καταδρομικό Γ. Αβέρωφ. Την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων του ανετέθη η αρχηγία του Στόλου. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι τότε την πρωτοκαθεδρία στο Ναυτικό την είχε ο Αρχηγός Στόλου,⁴ ενώ το ΓΕΝ είχε ιδρυθεί μόλις το 1907⁵ και ήταν απλά το Επιτελείο του υπουργού των Ναυτικών. Τότε, συνέβαινε πολλές φορές ο αρχηγός του ΓΕΝ να μην είναι ο αρχαιότερος των αξιωματικών του Ναυτικού, γιατί ήταν απλά ο Αρχηγός του Επιτελείου και όχι, ο ιεραρχικά προϊστάμενος του Ναυτικού. Το δε Επιτελείο ονομαζόταν Γενικό για να διακριθεί από τα επιτελεία των άλλων διοικήσεων.

⁴ Στο ερώτημα σχετικά με το πότε καθιερώθηκε ο τίτλος Αρχηγός Στόλου δεν υπάρχει απάντηση. Ο τίτλος έλκει την καταγωγή του από την Ελληνική Επανάσταση.

⁵ Το ΓΕΝ συστάθηκε αρχικά επί Βασιλέως Γεωργίου Α' δυνάμει του ν. ΓΣΚΖ¹ της 21 Ιουλίου του 1907. Στη συνέχεια, διά του από 12ι Νοεμβρίου του ίδιου έτους εκδοθέντος Β.Δ. κυρώθηκε ο πρώτος οργανισμός του. Το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, όταν δημιουργήθηκε, είχε ακριβώς την έννοια που περιγράφει το όνομά του. Ήταν το επιτελείο του υπουργού Ναυτικών, ο οποίος ήταν ο επικεφαλής του Ναυτικού. Το ΓΕΝ τότε δεν είχε διοικητικές αρμοδιότητες αλλά συμβούλευε τον υπουργό και του εξηγούσε τις ναυτικές ιδιαιτερότητες. Η αποστολή αυτή δεν απαιτούσε ο Α/ΓΕΝ να είναι ο αρχαιότερος αξιωματικός του Ναυτικού. Ο ουσιαστικός επικεφαλής του Ναυτικού ήταν ο Αρχηγός Στόλου, ο οποίος και πάλι δεν ήταν αναγκαίο να είναι ο αρχαιότερος των αξιωματικών. Για παράδειγμα στους Βαλκανικούς Πολέμους Αρχηγός Στόλου ορίστηκε ο πλοίαρχος Παύλος Κουντουριώτης, ενώ αρχαιότερος του παρέμεινε ο πλοίαρχος Δαμιανός. Α/ΓΕΝ ήταν ο αντιπλοίαρχος στην αρχή και πλοίαρχος αργότερα Ματθαίουπουλος. Η πρωτοκαθεδρία του Αρχηγού Στόλου διατηρείται μέχρι το 1940. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την ανάπτυξη του ΓΕΝ και τη χειραφέτησή του από το να είναι ένα απλό επιτελείο, καθιερώθηκε ως Α/ΓΕΝ να τοποθετείται ο αρχαιότερος των αξιωματικών, οπότε και η διοικητική πρωτοκαθεδρία ήρθε ως επακόλουθο.

Το στρατήγημα του υποναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη είχε να κάνει με την κατάληψη της Λήμνου.⁶ Ο Αρχηγός θεωρούσε ότι η Βάση στους Ωρεούς, που απείχε 175 μίλια από τα Δαρδανέλια, δεν εξυπηρετούσε στο να περιπολεί ο Στόλος για μια πιθανή έξοδο των εχθρών. Ο υποναύαρχος Π. Κουντουριώτης προτίμησε να καταλάβει τη Λήμνο, η οποία ευρισκόταν σε οθωμανική κατοχή και να αποκλείσει τον Οθωμανικό Στόλο στα Δαρδανέλια.

Το απόγευμα της 5^{ης} Οκτωβρίου, μετά την επιθεώρηση του βασιλιά κατά την οποία μάλιστα ο Παύλος Κουντουριώτης προήχθη από πλοίαρχος σε υποναύαρχος,⁷ ο Στόλος απέπλευσε από το Φάληρο.

Το πρωί της 6^{ης} Οκτωβρίου, ο Στόλος έπλεε ανοικτά του Αγίου Ευστρατίου, ενώ τα τέσσερα αντιτορπιτικά τύπου Θυέλλης διατάχθηκαν να περιπολούν τα Στενά των Δαρδανελίων. Το Κανάρης διετάχθη να πλεύσει προς Σκιάθο και να αναμένει διαταγές. Ο υπόλοιπος Στόλος

⁶ Έχει μείνει η απελευθέρωση της Λήμνου ως έμπνευση τον Παύλον Κουντουριώτη. Εντούτοις αυτό δεν είναι αληθές. Η κατάληψη από τον Ελληνικό Στόλο των κοντινών των Δαρδανελίων νησιών εξετάστηκε για πρώτη φορά στον ατυχή Ελληνοτουρκικό Πόλεμο τον 1897, ενώ το 1900 ο αξιωματικός του Ναυτικού Δόσιος πρότεινε την άμεση κατάληψη της Λήμνου στο ξεκίνημα ενός νέου ελληνοτουρκικού πολέμου. Η ιδέα της καταλήψεως της Λήμνου κέρδισε περισσότερο έδαφος με το βιβλίο τον Περικλή Αργυρόπουλον «Το Ναυτικό της Ελλάδος Πρόγραμμα». Σε αυτό το βιβλίο επαινούνταν οι Ιάπωνες που στον Ρωσο-ιαπωνικό Πόλεμο κατέλαβαν τους νήσους Elliot και έτσι απείλησαν τον εχθρό και προστάτευσαν τις θαλάσσιες μεταφορές τους. Στον Παύλο Κουντουριώτη πρέπει να αποδοθούν η τόλμη και η άρτια οργάνωση της επιχείρησης. Φωτάκης (2012), 26.

⁷ Ο υπουργός των Ναυτικών έδωσε στον Παύλο Κουντουριώτη το Βασιλικό Διάταγμα για την προαγωγή του από πλοίαρχο σε υποναύαρχο την ημέρα απόπλου του Ελληνικού Στόλου από το Φάληρο στις 5 Οκτωβρίου του 1912 μέσα σε μία συγκινησιακά φορτισμένη ατμόσφαιρα, Φωκάς (2006), 24.

έπλευσε προς το Κάστρο Λήμνου. Όταν έφθασε κατά τις 2 μ.μ., εστάλη ατμάκατος με λευκή σημαία με την οποία αξιωματικός μεταβίβασε τη διαταγή του Αρχηγού όπως ο διοικητής της νήσου, ο διοικητής της φρουράς και ο πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας επιβιβαστούν στον *Αβέρωφ*. Το αντιτορπιλικό *Νίκη* προστάτευε την ατμάκατο. Ο στόλαρχος ζήτησε την άμεση παράδοση του νησιού και της φρουράς. Οι Οθωμανοί προέβαλαν το επιχείρημα ότι, επειδή τα καλώδια είχαν κοπεί από τους Ιταλούς, δεν είχαν τηλεγραφική επικοινωνία με την Κωνσταντινούπολη -άρα, δεν γνώριζαν ότι είχε κηρυχθεί πόλεμος- κι έπρεπε να στείλουν ιστιοφόρο για να πάρουν κατευθύνσεις. Ζήτησαν λοιπόν 24ωρη προθεσμία, ενώ παράλληλα ανακοίνωσαν στον ναύαρχο ότι η Λήμνος δεν είχε επαρκείς δυνάμεις για να προβάλει αντίσταση.

Ο Έλληνας στόλαρχος όμως δεν δέχθηκε τις οθωμανικές προτάσεις και έδωσε μία ώρα προθεσμία για να απαντήσουν αν θα παρέδιδαν το νησί ή όχι. Παράλληλα, έστειλε ένα αντιτορπιλικό στη Σκιάθο για να συνοδεύσει το επίτακτο *Πέλοψ* που μετέφερε στρατιωτική δύναμη για την κατάληψη του Κάστρου και ετοίμασε άγημα από 250 άνδρες από τα πληρώματα των θωρηκτών. Η ώρα είχε περάσει και οι Οθωμανοί έχοντας αποφασίσει να αντισταθούν είχαν τοποθετήσει στρατιώτες και εξοπλισμένους πολίτες σε καίριες θέσεις έξω από την πόλη για να εμποδίσουν την απόβαση. Την επόμενη μέρα, κατέπλευσε το *Πέλοψ* και μέσα σε τρεις ώρες έγινε η απόβαση χωρίς να υπάρξει αντίσταση και το στρατιωτικό τμήμα προήλασε προς το Κάστρο. Έξω από το χωριό Νερά συναντήθηκε με τις οθωμανικές δυνάμεις τις οποίες νίκησε. Στις 9 Οκτωβρίου η Ελληνική Σημαία υψώθηκε στο φρούριο του Κάστρου. Οι νικητές βρήκαν και καλώδιο επικοινωνίας με την Κωνσταντινούπολη και οπτικό τηλεγράφο προς την Ίμβρο. Η Κωνσταντινούπολη γνώριζε τις κινήσεις του Ελληνικού Στόλου.

Με την κατάκτηση της Λήμνου, ο Παύλος Κουντουριώτης άρχισε άμεσα να οργανώνει τη Ναυτική Βάση στον όρμο Μούδρου, ο οποίος εκτός από τον τεράστιο χώρο και την ασφάλειά του δεν είχε καμία απολύτως εγκατάσταση για την ίδρυση προκεχωρημένης ναυτικής βάσης.

Τα πρώτα προβλήματα ήταν η ανθράκευση και η παροχή ύδατος (ποσίμου και για τις μηχανές) στα πλοία. Το πρώτο πρόβλημα λύθηκε με τον κατάπλου στον Μούδρο του ανθρακοφόρου *Μιχαλινός* και με την κατάσχεση φορτίου άνθρακος αγγλικού φορτηγού. Σύντομα κατέφθασαν στη Βάση τρεις ανθρακοφόροι, οι οποίες παρέμειναν συνέχεια εκεί. Το πρόβλημα του νερού λύθηκε με τη μεταφορά του από τη Θεσσαλονίκη με τις υδροφόρες *Καρχαρίας* και *Κρήτη*. Νωπά τρόφιμα η Βάση προμηθευόταν από το νησί, κρέατα και άλλα είδη από τον Πειραιά αρχικά και ύστερα από τη Θεσσαλονίκη. Αμέσως μετακινήθηκε προσωπικό από τον Ναύσταθμο και τη Ναυτική Βάση στους Ωρεούς και εγκατέστησε τα συνεργεία και όλες τις αναγκαίες υπηρεσίες. Η άμυνα της Βάσης συνίστατο στη μόνιμη παρουσία δύο αντιτορπιλικών καθώς και πέντε τορπιλοβόλων, ενώ στη νησίδα *Κουμπί*, που βρίσκεται στα αριστερά του εισπλέοντος τον όρμο, εγκαταστάθηκε φορητός ασύρματος τηλεγράφος, ο οποίος μεταβίβαζε τις παρατηρήσεις από τη θάλασσα. Αργότερα, το *Κουμπί* οχυρώθηκε με τρία ταχυβόλα.

4. Η Κατάληψη των νήσων Θάσου, Κάσου και Αγίου Ευστράτιου

Με την οργάνωση της προκεχωρημένης βάσης του, ο Ελληνικός Στόλος μπορούσε να επιτηρεί τα Στενά με ευκολία. Να σημειωθεί ότι τα τέσσερα θηρία και τα αντιτορπιτικά *Κεραυνός* και *Νέα Γενεά* δεν είχαν ενωθεί με τον Στόλο και οι περιπολίες γίνονταν μόνο με τα τέσσερα αντιτορπιτικά τύπου *Θυέλλης* και τα τέσσερα τύπου *Νίκης*, σύνολο οκτώ.

Ο Οθωμανικός Στόλος ευρισκόμενος σε επιχειρήσεις στη Μαύρη Θάλασσα πλησίον των βουλγαρικών ακτών, δεν αντέδρασε σε αυτή την αιφνίδια κατάληψη. Η ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε τη γρήγορη κατάληψη όλων των νησιών του Βορείου Αιγαίου. Για τη ταχεία εκτέλεση της επιχείρησης, αποφασίστηκε η κατάληψη των νησιών *Ιμβρου*, *Τένεδου*, *Αγίου Ευστράτιου* και *Θάσου* να γίνει ταυτόχρονα. Τη νύχτα της 17^{ης} Οκτωβρίου τα θωρηκτά *Σπέτσαι* και *Υδρα* μαζί με τα αντιτορπιτικά *Θυέλλα* και *Λόγχη* και το επίτακτο *Πέλοψ* με δύναμη πεζικού απέπλευσαν προς τη Θάσο. Το πρωί της 18^{ης} απέπλευσε το τορπιλοβόλο 24 μαζί με το ναρκοβόλο *Κανάρης* με μικρή δύναμη πεζικού για την κατάληψη του Αγίου Ευστρατίου. Την ίδια ημέρα το *Αβέρωφ*, τα *Ψαρά* και το αντιτορπιτικά *Ναυκρατούσα* απέπλευσαν για την κατάληψη της *Ιμβρου* και της *Σαμοθράκης*. Το αντιτορπιτικά *Σφενδόνη* εστάλη για να συλλέξει πληροφορίες για την οθωμανική δύναμη στη Χίο και θα συναντούσε το *Αβέρωφ* στο ύψος του ακρωτηρίου Έλλη. Τα αντιτορπιτικά *Δόξα*, *Ασπίς* και *Βέλος* επιτηρούσαν το στόμιο του Ελλησπόντου. Όλος ο Ελληνικός Στόλος ήταν υπ' ατμόν για να αντιμετωπίσει μια ενδεχόμενη έξοδο του Οθωμανικού Στόλου. Εν τω μεταξύ κατέπλευσαν στον Μούδρο τα *Λέων* και *Πάνθηρ* και ο στόλαρχος διέταξε τους κυβερνήτες τους να ενωθούν με τη δύναμή του έξω από την *Ιμβρο*.

Μέχρι τη νύκτα της 18^{ης} Οκτωβρίου τα νησιά *Θάσος*, *Α. Ευστράτιος* και *Ιμβρος* κατελήφθησαν χωρίς αντίσταση. Η *Σαμοθράκη* κατελήφθη άνευ αντιστάσεως στις 19 Οκτωβρίου. Την ίδια μέρα όλα τα πλοία επανέπλευσαν στον Μούδρο, όπου εν τω μεταξύ είχε αφιχθεί και το αντιτορπιτικά *Ιέραξ*.

5. Η κατάληψη των νήσων Τενέδου, Ικαρίας, Ψαρών και Αγίου Όρους

Η κατάληψη των Ψαρών πραγματοποιήθηκε την 21^η Οκτωβρίου από το αντιτορπιλικό *Ιέραξ*, του οποίου κυβερνήτης ήταν ο απόγονος του ήρωα από τα Ψαρά Βρατσάνου, αντιπλοίαρχος Α. Βρατσάνος. Την 24^η Οκτωβρίου ο ναύαρχος χωρίς να πάρει εντολή από την κυβέρνηση εμφανίστηκε με το *Αβέρωφ* και με συνοδεία των αντιτορπιλικών *Ιέραξ*, *Θύελλα*, *Δόξα* και *Ναυκρατούσα* στο λιμάνι της Τένεδου. Ο Παύλος Κουντουριώτης θεωρούσε απαραίτητη την κατάληψη της Τενέδου λόγω της θέσης της, καθόσον αυτή χρησίμευε ως παρατηρητήριο για τους Τούρκους.

Ακόμα, από την Τένεδο ξεκινούσαν υποβρύχια καλώδια που συνέδεαν το νησί με την Κωνσταντινούπολη, ενώ υπήρχε και οπτικός τηλεγράφος που ήταν ορατός από τα φρούρια που ήταν έξω από τα Στενά. Η νήσος κατελήφθη χωρίς αντίσταση και ο Παύλος Κουντουριώτης διέταξε τον Τούρκο ασυρματιστή να στείλει το εξής μήνυμα στα Γαλλικά στην Κωνσταντινούπολη: *Καταλαβών την νήσον, αναμένω ύμπετερον στόλον! Εάν στόλος σας στερείται γαιάν-*

θρακας, είμαι προθυμώτατος παραχωρήσω. Το σήμα δεν ελήφθη διότι μάλλον ο Οθωμανός τηλεγραφητής μόλις κατάλαβε το περιεχόμενο της εκπομπής διέκοψε την εκπομπή.

Η Ικαρία είχε κηρύξει την ανεξαρτησία της από την περίοδο του ιταλο-τουρκικού πολέμου και εντωχώς, οι Ιταλοί δεν την είχαν καταλάβει όπως τα Δωδεκάνησα. Το αντιτορπιλικό *Θύελλα* αποβίβασε στον Άγιο Κήρυκο μικρό άγημα. Εκεί υψώθηκε και η Ελληνική Σημαία, που ήταν και η έδρα της τοπικής αυτοδιοίκησης του νησιού.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε και η κατάληψη του Αγίου Όρους η οποία ήταν επιβεβλημένη λόγω μιας πιθανής βουλγαρικής κίνησης. Αν οι Βούλγαροι κατελάμβαναν το Άγιο Όρος, οι ελληνόφωνες μονές θα υποτάσσονταν στον υφιστάμενο βουλγαρικό πυρήνα. Τα πλοία που συμμετείχαν ήταν το *Θύελλα*, *Πάνθηρ*, *Ιέραξ* και *Αβέρωφ*.

Πάνω: Ο Αρχηγός της Μοίρας των Αντιτορπιλικών, πλοίαρχος Ι. Βρατσάνος επιβαίνων επί του αντιτορπιλικού μέχρι το Δεκέμβριο του 1912 και στη συνέχεια επί του αντιτορπιλικού Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος. Κάτω: Ανιχνευτικά αγκυροβολημένα στον όρμο της Τένεδου παρακολουθούν τη διέλευση των θωρηκτών, των αντιτορπιλικών και του υποβρυχίου. Τένεδος, 11/12/1912. Φωτογραφία αγνώστου. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

6. Η βύθιση του Φετχί Μπουλέντ στη Θεσσαλονίκη από το τορπιλοβόλο 11

Όσο συνέβαιναν τα αναφερόμενα γεγονότα, τα τορπιλοβόλα 11 και 15 αφού κατέπλευσαν στη Σκιάθο, έλαβαν εντολές να προστατεύσουν την προέλαση της 7^{ης} Μεραρχίας η οποία κινούνταν πλευρικά του κυρίου σώματος του Στρατού επί της παραλιακής οδού προς Κατερίνη. Έτσι, από τις 15 Οκτωβρίου άρχισαν να περιπολούν την περιοχή μεταξύ Κατερίνης και Λιτόχωρου.

Ο κυβερνήτης του 11, υποπλοίαρχος Νικόλαος Βότσης, από πολύ καιρό σχεδίαζε να βυθίσει το *Φετχί Μπουλέντ* που βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη. Αυτό ήταν μικρό θωρηκτό, 2.700 τόνων, το οποίο είχε ναυπηγηθεί το 1872. Το πυροβολικό του είχε εξαχθεί και τοποθετηθεί στο φρούριο Καραμπουρνού για προστασία του λιμένος. Ο Βότσης ζήτησε και πήρε άδεια να επιχειρήσει να τορπιλίσει το εχθρικό θωρηκτό από το Υπουργείο των Ναυτικών την 17^η Οκτωβρίου.

Το τορπιλοβόλο 11 κατόρθωσε να εισέλθει στον λιμένα της Θεσσαλονίκης χωρίς να γίνει αντιληπτό από τα επάκτια εχθρικά πυροβολεία. Κατά του θωρηκτού έβαλε τρεις τορπίλες από τις οποίες οι δύο κτύπησαν το θωρηκτό, το οποίο άρχισε να βυθίζεται ταχέως, ενώ η τρίτη εξερράγη στον κυματοθραύστη. Ο Βότσης γνωρίζοντας ότι το φρούριο του Καραμπουρνού είχε ειδοποιηθεί, αποφάσισε να διέλθει με τη μέγιστη ταχύτητα από τον κανονικό δίαυλο, ο οποίος σύμφωνα με τους Οθωμανούς ήταν απροσπέλαστος λόγω των ναρκών. Υπολόγισε όμως ότι, λόγω του μικρού βυθίσματος του τορπιλοβόλου, θα μπορούσε να περάσει «πάνω» από τις νάρκες, όπως και έγινε. Το τορπιλοβόλο πέρασε πάνω από τις νάρκες, ξέφυγε της προσοχής του φρουρίου του Καραμπουρνού και όταν βρέθηκε σε κατάλληλη απόσταση έβαλε κατά του φρουρίου με το μικρό ταχυβόλο του!

Προφανώς η καταβύθιση του μικρού και παροπλισμένου εχθρικού θωρηκτού δεν μετέβαλε τις ισορροπίες στον πόλεμο, εντούτοις όμως είχε τρομερό αντίκτυπο στην ψυχολογία των Ελλήνων και είναι βέβαιο ότι κλόνισε το ηθικό των Οθωμανών.

7. Η κατάληψη των νήσων Λέσβου και Χίου και η απόβαση Βουλγάρων στο Δεδεαγάτς. Η καταδρομική επιχείρηση του τορπιλοβόλου 14 στις Κυδωνιές (Αϊβαλί)

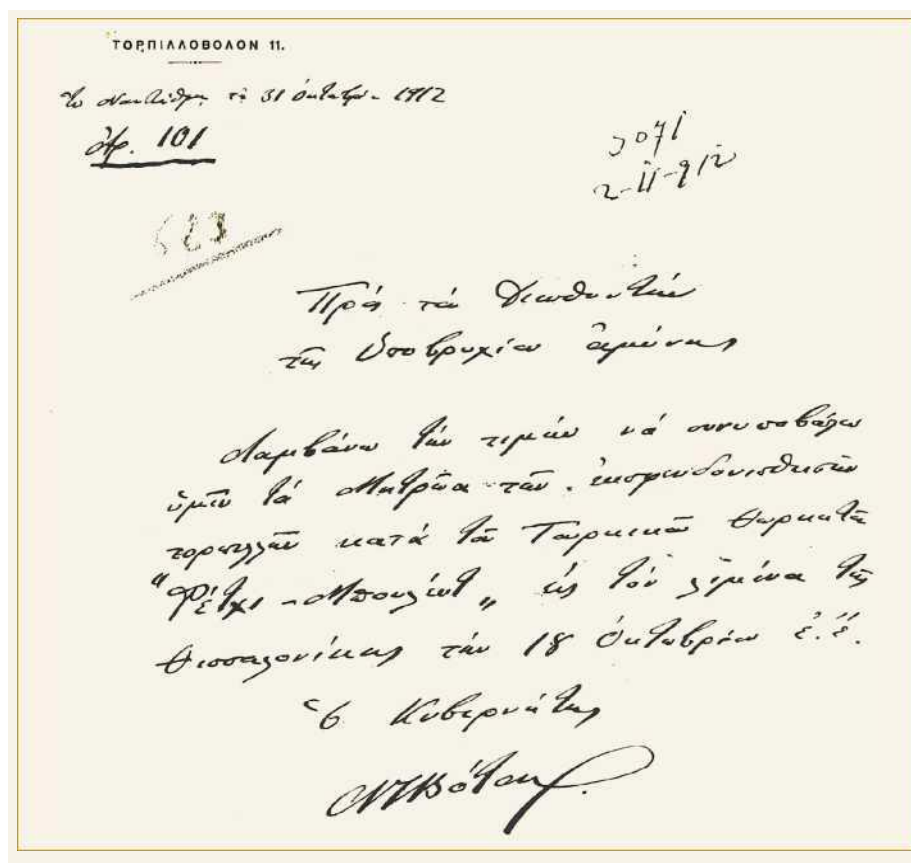
Κατά τη διάρκεια του ιταλο-τουρκικού πολέμου (1911), οι Οθωμανοί είχαν ενισχύσει τις φρουρές της Λέσβου και της Χίου για να αποκρούσουν ενδεχόμενη απόβαση των Ιταλών στα νησιά αυτά. Ο Αρχηγός του Στόλου είχε αποστείλει κατ' επανάληψη αντιτορπιλικά για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με την άμυνα των νησιών αυτών. Το Υπουργείο Ναυτικών θεωρούσε ότι οι οθωμανικές φρουρές στα νησιά θα ήταν ολιγάριθμες (περί τους 500 άνδρες) και εκτιμούσε ότι ναυτικά αγγεία θα ήταν αρκετά για την εξουδετέρωσή τους. Ακόμη, το Υπουργείο επηρεασμένο από την προέλαση των Βουλγάρων προς την Κωνσταντινούπολη, πρότεινε απόβαση στη χερσόνησο της Καλλίπολης.⁸

Ο Παύλος Κουντουριώτης αντέδρασε και παρέθεσε αριθμούς και στοιχεία για τους αμυνόμενους στα νησιά και τις υπάρχουσες οχυρώσεις. Οι πληροφορίες ήταν πολύ διαφορετικές από τις εκτιμήσεις του Υπουργείου: στη Μυτιλήνη υπήρχαν 1.400 άνδρες, ενώ στη Χίο 2.000 μαζί με πεδινό πυροβολικό και στην απέναντι μικρασιατική ακτή υπήρχε δύναμη 200 ανδρών έτοιμη να διεκπεραιωθεί.

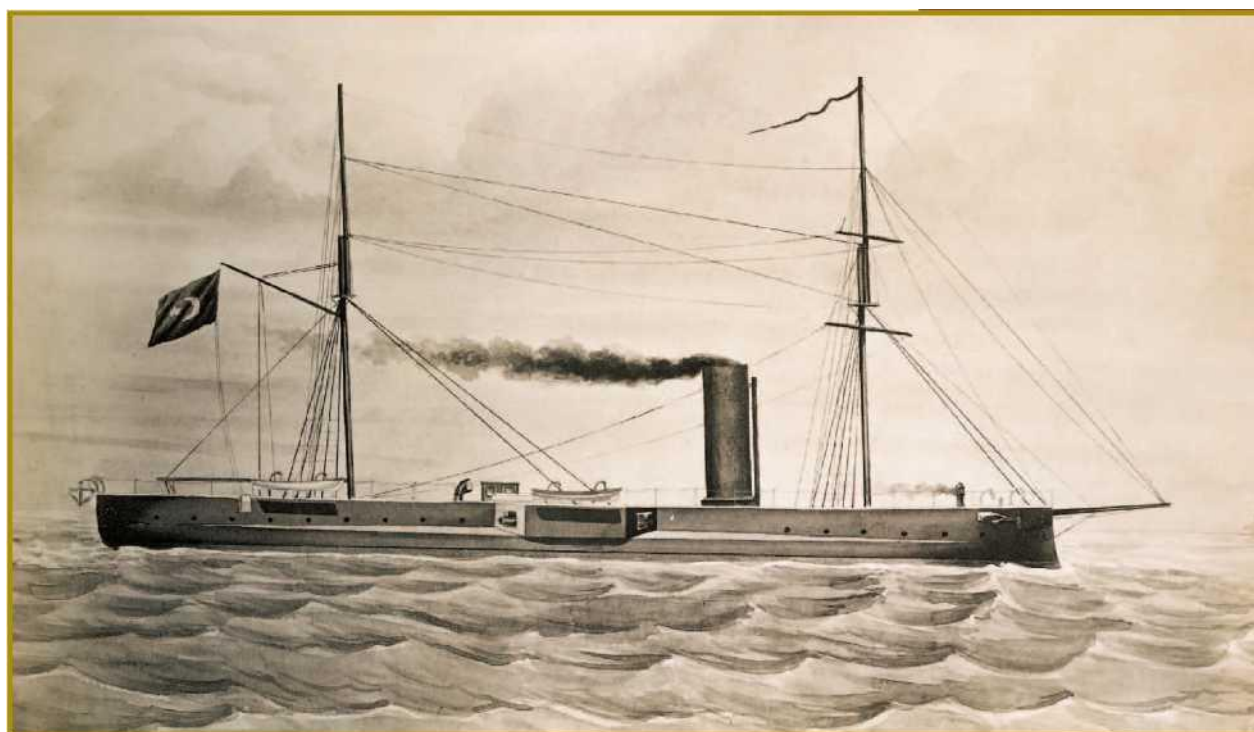
Μετά από αυτό, αποφασίστηκε να τεθούν στη διάθεση του ναυάρχου ένα Σύνταγμα κι ένα Τάγμα Πεζικού, ναυτικό αγγείο ενισχυμένο από τα φρούρια των νήσων του Θρακικού Πελάγους και μια λυόμενη πυροβολαρχία. Ως ημερομηνία απόβασης στη Μυτιλήνη ορίστηκε η 7^η Νοεμβρίου, ενώ η θέση απόβασης αφηνόταν στην κρίση του ναυάρχου. Όμως, λόγω καθυστέρησης λήψεως του σήματος, ο Αρχηγός του Στόλου όρισε ως ημέρα έναρξης της επιχείρησης την 8^η Νοεμβρίου.

Δύναμη 1.000 ανδρών επιβιβάστηκε σε δύο ατμόπλοια, ενώ στο επίτακτο *Πέλοψ* επιβιβάστηκε ένα ναυτικό αγγείο, δύο πυροβόλα και δύο πολυβόλα Μαξίμ. Τα σκάφη συνοδευόμενα από το αντιτορπιλικό *Βέλος* απέπλευσαν από τον Μούδρο με κατεύθυνση τη Μυτιλήνη. Το απόγευμα της 7^{ης} Νοεμβρίου δύναμη αποτελούμενη από το θωρακισμένο καταδρομικό *Γ. Αβέρωφ*, τα θωρηκτά *Υδρα*, *Σηέτσαι*, *Ψαρά*, τα αντιτορπιλικά *Νίκη*, *Αστίας* και *Ιέραξ* καθώς και τα τορπιλοβόλα 12 και 14 κατευθύνθηκε προς και έφθασε εκεί το πρωί της 8^{ης} Νοεμβρίου.

8 (...) στις 20 Νοεμβρίου, μετά από πρόταση της Τουρκίας, έγινε Ιδνθήμερη ανακωχή. Την περίοδο εκείνη, το Ελληνικό Γενικό Στρατηγείο μελέτησε την πιθανότητα εκτέλεσης αποβατικής επιχείρησης για την κατάληψη της Καλλίπολης, σε συνεργασία ή όχι με άλλο συμμαχικό Στρατό. Την πρόταση απέρριψαν οι Βούλγαροι και η απροθυμία τους να συνεργαστούν με τον Ελληνικό Στρατό, ενδεχομένως στοίχισε την μη κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τις συμμαχικές δυνάμεις■ *Σαραντόπουλος* (2012). Αξίζει να σημειωθεί [...] την 20/10 το Υπουργείο των Ναυτικών διέταξε τον Κουντουριώτη να εκτελέσει κατάληψη της Χερσονήσου της Καλλιπόλεως με σκοπό την εκβίαση των Δαρδανελίων εντός της ερχόμενης εβδομάδας. Ο Κουντουριώτης [...] απάντησε στο Υπουργείο ότι δεν έχει καμία πληροφορία για τη φρουρά Καλλιπόλεως και για την επιχείρηση αυτή θα απαιτηθούν τουλάχιστον 6.000 εξασκημένοι άνδρες ενώ δοθέντος ότι ο Τουρκικός Στόλος είναι άθικτος, η επιχείρηση στην Καλλίπολη θα είναι πολύ επικίνδυνη. Την επόμενη μέρα ανεστάλη η διαταγή περί Καλλιπόλεως (...)■ *Τσαπράκης* (2012). Τό Υπουργείον *ζτόνιζε* περαιτέρω ότι «ή επιχείρησις καταλήψεως νήσων εκτελεσθήσεται άνευ άπώλειας χρόνου, παρασκευαζομένης άμα εκβιάσεως Δαρδανελίων, ήτις άνάγκη τελεσθή εντός έρχομένης έβδομάδος, διότι πόλεμος λήγει ταχέως, ένεκα προελάσεως ορμητικής Βουλγαρίας προς Τσατάτζαν, νικούντων κατά κράτος στρατόν Ναζήμ Πασσά». *Φωκάς* (2006), 71.

Το ελληνικό τορπιλοβόλο εκσφενδόνισε τρεις τορπίλες εναντίον του τουρκικού θωρηκτού. Οι δύο τορπίλες βρήκαν το προσωαίο τμήμα του εχθρικού σκάφους, λίγο πρόωραθεν της καπνοδόχου ενώ η τρίτη αστόχησε και η έκρηξή της έγινε στην προκυμαία. Εδώ, παρουσιάζεται η αναφορά βληθεισών τορπιλών την 18^η Οκτωβρίου 1912 που υπέβαλε ο Κυβερνήτης του τορπιλοβόλου 11, υποπλοίαρχος Ν. Βότσης προς τον διοικητή της Υποβρυχίου Αμύνης. Ναύσταθμος, 31 Οκτωβρίου 1912. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

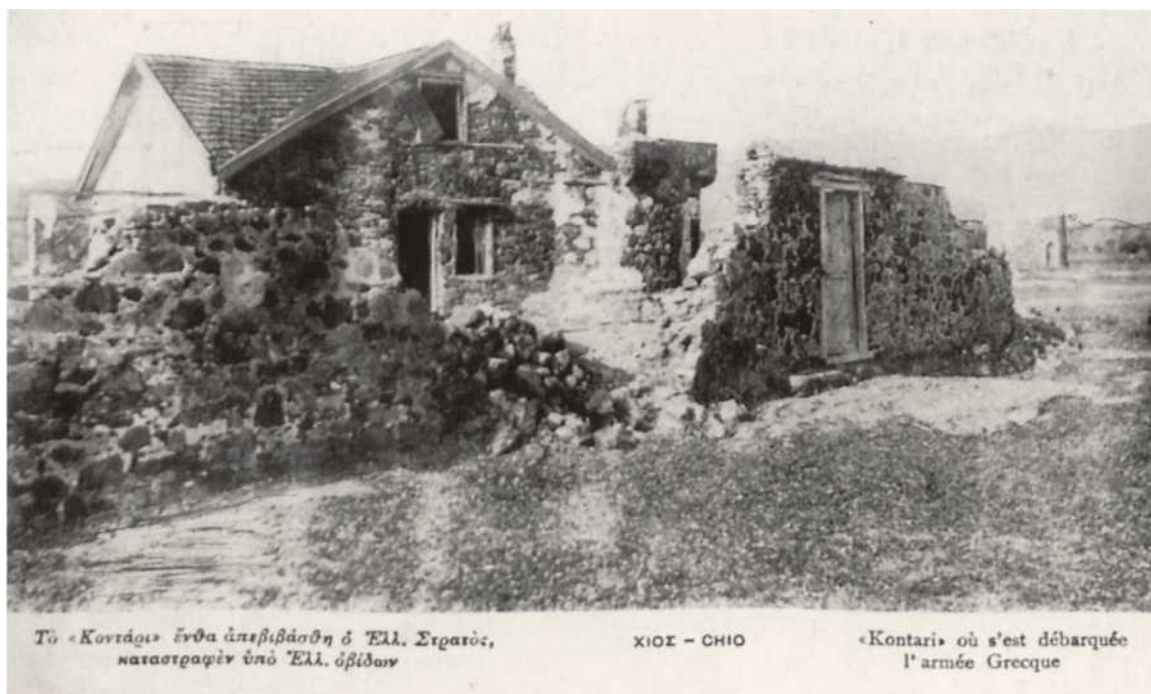
Φετχί Μπονλέντ.

Ο Αρχηγός έστειλε ατμάκατο στο νησί για να μεταφέρει τον διοικητή του νησιού, τον μητροπολίτη καθώς και τον Έλληνα δήμαρχο. Ο Παύλος Κουντουριώτης αξίωσε την άμεση παράδοση του νησιού, αλλά ο διοικητής αντέτεινε ότι δεν γνώριζε τις προθέσεις του στρατιωτικού διοικητή και γι' αυτό ζήτησε προθεσμία 24 ωρών. Ο Έλληνας ναύαρχος απέρριψε αυτή την πρόταση και τότε, ο Οθωμανός διοικητής ζήτησε όλες οι διοικητικές αρχές και ο στρατός να αποχωρήσουν από το νησί και να κατευθυνθούν στις απέναντι οθωμανικές ακτές. Ο ναύαρχος έδωσε προθεσμία 4 ωρών για να γίνει αυτό. Έκανε την υποχώρηση αυτή μετά από επιμονή των ξένων προξένων, αλλά και γιατί φοβόταν ότι μια ενδεχόμενη ελληνική απόβαση θα έθετε σε κίνδυνο τη ζωή των Ελλήνων κατοίκων του νησιού. Μόλις αποχώρησαν οι δυνάμεις του εχθρού, ξεκίνησε η ελληνική απόβαση, η οποία ολοκληρώθηκε ταχύτατα, εντός 3 ωρών.

Ενώ γινόταν η απόβαση, κατέπλευσε το νεοαποκτηθέν αντιτορπιλικό *Κεραυνός* (τό έτερον όμοιον τύπου *Νέα Γενεά* είχε καταπλεύσει στον Μούδρο λίγες μέρες νωρίτερα) και τα δύο εξοπλισμένα εμπορικά *Εσπερία* και *Μακεδονία*. Τα εξοπλισμένα εμπορικά των οποίων ο αριθμός έφθασε τα 7, αποτέλεσαν τη *Μοίρα Εύδρόμων* υπό τον πλοίαρχο Δαμιανό. Σκοπός της ήταν να αναλαμβάνει δευτερεύουσας σημασίας αποστολές για να μην απασχολούνται οι κύριες μονάδες του Στόλου. Υπαγόταν στο Υπουργείο Ναυτικών, όποτε όμως συμμετείχε σε συνδυασμένη επιχείρηση με τον Στόλο του Αιγαίου ετίθετο υπό τις διαταγές του Αρχηγού Παύλου Κουντουριώτη. Με την άφιξη των εύδρόμων, ο ναύαρχος ανέθεσε τη συνέχιση της επιχείρησης στα υπό τον πλοίαρχο Δαμιανό εξοπλισμένα σκάφη καθώς και στα αντιτορπιλικά *Νέα Γενεά* και *Κεραυνός*.

Ενώ ο Στόλος ευρισκόταν στη Μυτιλήνη, στις 8 Νοεμβρίου, ελήφθη διαταγή να υποστηρίξει τη μεταφορά βουλγαρικής Ταξιαρχίας, η οποία ήδη ευρισκόταν στη Θεσσαλονίκη στο Δεδεαγάτς (Αλεξανδρούπολη) συνοδεύοντας 35 ελληνικά φορτηγά πλοία. Η νηοπομπή

Το Κοντάρι της Χίου, όπου αποβιβάστηκαν οι ελληνικές δυνάμεις πλήρως κατεστραμμένο από τις ελληνικές οβίδες. Επιστολικό δελτάριο εποχής.

Τὸ «Κοντάρι» ἔνθα ἀπεβιβάσθη ὁ Ἑλλ. Στρατός, κατὰ στραφὲν ὑπὸ Ἑλλ. ὀβίδων

ΧΙΟΣ - CHIO

«Kontari» où s'est débarquée l'armée Grecque

Ο ανθυποπλοίαρχος Νικόλαος Ρίτσος. Φονεύθηκε στις επιχειρήσεις καταλήψεως της νήσου Χίου. Φωτογραφία αγνώστου. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

Η κηδεία του ανθυποπλοίαρχου Νικολάου Ρίτσου, πεσόντος κατά την κατάληψη της νήσου Χίου. Χίος, 17/11/1912. Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

αποτελοέ'μμενη τελικά από 17 φορτηγά (11.000 άνδρες) και προστατευόμμενη από το εξοπλισμένο *Μυκάλη*, κατέπλευσε στο Δεδεαγάτς στις 15 Νοεμβρίου. Η απόβαση ολοκληρώθηκε με επιτυχία μέχρις 17 Νοεμβρίου.

Στις 10 Νοεμβρίου λίγο μετά τα μεσάνυκτα, το τορπιλοβόλο 14 με κυβερνήτη τον υποπλοίαρχο

Περικλή Αργυρόπουλο, εισέπλευσε εντός του όρμιου των Κυδωνιών (Αϊβαλί) με σκοπό την αιχμαλωσία και ρυμιοέ'λκηση της οθωμανικής κανονιοφόρου *Τραπεζούντα*. Ο Αργυρόπουλος στην αρχή είχε προτείνει να εισέλθει στον όρμιο της Σμιέ'ρνης και να τορπιλίσει το παλαιό θωρηκτό *Μονίν Τζαφέρ*. Ο Πάέ'λος Κουντουριώτης όμως θεώρησε το εγχείρημα λίαν επικίνδυνο για ένα παροπλισμένο θωρηκτό. Αντίθετα ο Αρχηγός ενέκρινε τον τορπιλισμό της κανονιοφόρου.

Η νέ'κτα όμως ήταν φωτεινή εξαιτίας της πανσέληνου και οι οθωμανικές σκοπιές διέκριναν το ελληνικό τορπιλοβόλο, με αποτέλεσμα να διαταχθεί η εκκένωση και η αυτοβέ'θιση του *Τραπεζούντα*. Ο Αργυρόπουλος πλησίασε και αποβίβασε άνδρες οι οποίοι προσπάθησαν να κλείσουν τους κρουνοέ'ς του πλοίου και να αποτρέψουν την αυτοβέ'θιση. Οι Οθωμανοί όμως που βρίσκονταν στη ξηρά, άνοιξαν πυρ για να ματαιώσουν την αιχμαλωσία του πλοίου. Τότε, ο Αργυρόπουλος κάλεσε πίσω τους άνδρες του και τορπίλισε την κανονιοφόρο. Ο Οθωμανός κυβερνήτης μιάλλον χάθηκε μαζί με το πλοίο του, διότι κατά την έρευνα του αγήμιματος δεν κατέστη δυνατόν να παραβιασθεί ένα διαμίσρημα του πλοίου, γιατί ένας άνθρωπος αντιστεκόταν στην παραβίαση της θέ'ρας.

Ακολοέ'θησε η κατάληψη της Χίου. Αυτή η επιχείρηση φαινόταν από την αρχή πολέ' επικίνδυνη, γιατί αφενός η οθωμανική δέ'ναμη στο νησί ήταν σημειαντική (2.000 άνδρες μετά πυροβολικό) και αφετέρου, ο διοικητής της φρουράς Ζιχνή μπετής εθεωρείτο άνδρας θαρραλέος κι αποφασιστικός, ο οποίος οργάνωσε τη φρουρά του νησιόέ' συστηματικά. Γι' αυτοέ'ς τους λόγους, το Υπουργείο έθεσε στη διάθεση του αρχηγού' της *Μοίρας Εύδρόμων* ένα σέ'νταγμα Πεζικοέ' και μια λυόμμενη πυροβολαρχία. Ακόμη δέ'ο τάγματα Πεζικοέ' τα οποία είχαν διατεθεί για την κατάληψη της Λέσβου ενίσχυσαν τη συνολική δέ'ναμη.

Την αυγή της 11^{ης} Νοεμβρίου, η *Μοίρα Εύδρόμων* αποτελοέ'μμενη από τα *Μακεδονία*, *Εσπερία*, *Αρκαδία*, τα αντιτορπιτικά *Νέα Εεναέ* και *Κεραυνός*, καθώς και τα μεταγωγικά που μετέφεραν τα στρατιωτικά τμήματα έφθασαν προ του λιμένος της Χίου. Η όλη δέ'ναμη τελοέ'σε υπό τις διαταγές του πλοιάρχου Δαμμιανοέ', ενώ ο συνταγματάρχης Δελαγραμμιάτικας ηγοέ'νταν των στρατιωτικών σωμάτων. Όταν ο Οθωμανός διοικητής της νήσου αρνήθηκε να παραδοθεί, αποφασίστηκε να γίνει απόβαση των ελληνικών σωμάτων στην περιοχή *Κοντάρι*, νότια της πόλης. Ο Ζιχνή αντιλήφθηκε την πρόθεση των Ελλήνων και ενίσχυσε τη φρουρά και την κατένειμε σε οχυρές θέσεις.

Όταν οι πρώτες λέμβοι πλησίαζαν την ακτή, οι Οθωμανοί άρχισαν σφοδρό πυρ. Το πυροβολικό των *Εύδρόμων* απάντησε στα οθωμανικά πυρά, αλλά, επειδή οι εχθροί είχαν οχυρωθεί καλά, οι βολές υπήρξαν ως επί το πλείστον άστοχες. Τα ελληνικά στρατιωτικά τμήματα είχαν ήδη υποστεί τις πρώτες απώλειες, εντοέ'τοις η ελληνική ορμή ήταν ανίκητη. Οι Οθωμανοί απωθήθηκαν και το προγεφέ'ρωμα σταθεροποιήθηκε. Σε αυτή την επιτυχία συνέβαλε και ο σφοδρός κανονιοβολισμός των *Εύδρόμων*.

Αριστερά: Το τορπιλοβόλο 14.
Κάτω: Το θωρηκτό Υδρα. Φωτογραφία Γαζιάδη.
Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

Τη νύκτα, οι Οθωμανοί υποχώρησαν προς τα Καρδάμυλα και το πρωί τα ελληνικά τμήμα-τα προήλαυσαν και κατέλαβαν την πρωτεύουσα της Χίου. Οι ελληνικές δυνάμεις προχώρη-σαν προς το εσωτερικό για να συμπλακούν με τα οθωμανικά τμήματα. Οι εχθροί όμως, είχαν οχυρωθεί σε δυσπρόσιτες θέσεις και απέκρουαν τις ελληνικές επιθέσεις. Στη συνέχεια, η όλη δραστηριότητα εκφυλίστηκε σε μια σύγκρουση προφυλακών. Κατά τη διάρκεια μιας ελληνι-κής επίθεσης εναντίον ενός οθωμανικού οχυρού, στις 15 Νοεμβρίου, έπεσαν ο ανθυποπλοί-αρχος Ν. Ρίτσος, ο δόκιμος Παστρικάκης, καθώς και 20 ναύτες. Οι οθωμανικές δυνάμεις που είχαν οχυρωθεί στα ορεινά χωριά στην περιοχή του Μολύβου εξακολουθούσαν να αποτελούν μια σημαντική απειλή.

Ο Παύλος Κουντουριώτης ζήτησε ενισχύσεις για τη γρήγορη κατάληψη τόσο της Χίου όσο και της Λέσβου. Το Υπουργείο απέστειλε αρχικά τον πλωτάρχη Ζωχιο και στη συνέχεια τον κυβερνήτη του *Κανάρης*, αντιπλοίαρχο Γούδα, για να εκτιμήσουν την κατάσταση. Αυτοί ανέ-φεραν ότι χρειάζονταν ενισχύσεις στρατιωτικών τμημάτων πεζικού και όχι ναυτικά αγήματα για να επιτευχθεί η εκκαθάριση των περιοχών από τους εχθρούς.

Κατόπιν αυτού εστάλησαν ένα τάγμα πεζικού, δύο λόχοι πεζικού και μια πυροβολαρχία υπό τον συνταγματάρχη Συρμακτζή. Στις 5 Δεκεμβρίου ξεκίνησε γενική επίθεση με αποτέλε-σμα την εκκαθάριση της Λέσβου. Μετά την κατάληψη της Λέσβου, ενισχύσεις από δύο τάγ-ματα και μία ορειβατική πυροβολαρχία εστάλησαν στη Χίο. Στις 21 Δεκεμβρίου, ο Οθωμανός διοικητής της Χίου αναγκάστηκε να προβεί σε παράδοση άνευ όρων.

Η απελευθέρωση των νησιών του Αιγαίου είχε ολοκληρωθεί μετά από συνδυασμένες επι-χειρήσεις Στρατού και Ναυτικού. Η επιτυχής έκβαση των επιχειρήσεων κατέτασσε το Ελλη-νικό Ναυτικό μεταξύ των καλύτερων Στόλων της εποχής, αφού εξετέλεσε όλες τις ανατεθεί-σες αποστολές χωρίς να χαλαρώσει την επαγρύπνηση της παρακολούθησης των Στενών των Δαρδανελίων, όπου ο εχθρός παραμόνευε για να γκρεμίσει όχι μόνο την ελληνική προσπά-θεια, αλλά και των άλλων συμμάχων.

8. Η Ναυμαχία της Έλλης

Η βουλγαρική επέλαση στη Θράκη κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου του 1912 και η επικεί-μενη μάχη στην Τσατάλτζα, η οποία θα έκρινε την τύχη της ίδιας της Κωνσταντινούπολης, απασχολούσαν τον Οθωμανικό Στόλο. Οι σφοδρές επιθέσεις στο διάστημα μεταξύ 4^{ης} - 8^{ης} Νοεμβρίου αποκρούστηκαν από τους Οθωμανούς. Στις 19 Νοεμβρίου, πληροφορίες έλεγαν ότι ο Οθωμανικός Στόλος κινείται προς το Νότο στον Ναύσταθμο του Ναγαρά, πλησίον της εξόδου των Δαρδανελίων.

Το ελληνικό Υπουργείο των Ναυτικών συνέλαβε τότε την ιδέα της τορπίλισής του στην περιοχή όπου ναυλοχούσε στον Ναύσταθμο του Ναγαρά. Το Υπουργείο συνιστούσε η τορπι-λική επίθεση να πραγματοποιηθεί από το υποβρύχιο *Δελφίν* και τα τορπιλοβόλα. Ο ναύαρχος όμως, πρότεινε το υποβρύχιο και τα αντιτορπιλικά γιατί τα τορπιλοβόλα στερούνταν αυξη-μένης ταχύτητας. Τα αντιτορπιλικά *Βέλος*, *Νίκη* και *Λόγχη* διατάχθηκαν να αποτελέσουν την επιθετική δύναμη, ενώ παράλληλα, δόθηκε εντολή και στο υποβρύχιο *Δελφίν* να καταπλεύσει στην Τένεδο. Στις 30 Νοεμβρίου το Υπουργείο με τηλεγράφημα προς τον ναύαρχο ακύρωσε την τορπιλική επίθεση εναντίον του Οθωμανικού Στόλου.

Στις 20 Νοεμβρίου αναγγέλθηκε η σύναψη ανακωχής μεταξύ της Οθωμανικής Αυτοκρα-τορίας και των βαλκανικών κρατών, πλην της Ελλάδας. Αυτή η εξέλιξη καθιστούσε βέβαιο το γεγονός ότι ο Οθωμανικός Στόλος θα έβγαινε από τα Στενά. Αυτό επιβεβαιωνόταν και από τις εντός των Στενών κινήσεις των πλοίων καθώς και από την ενίσχυση με πεδινές πυροβο-λαρχίες των οχυρών θέσεων των Στενών.

Αρχηγός του Οθωμανικού Στόλου ήταν ο πλοίαρχος Ραμίζ, αξιωματικός άριστα κατηρτι-σμένος, εκπαιδευμένος σε σχολές της Ευρώπης. Διετέλεσε πριν το 1911 ναυτικός ακόλουθος στις πρεσβείες της Ρώμης και των Αθηνών και ήταν πολύ καλά ενημερωμένος για το Ελλη-

νικό Ναυτικό. Διοικητής των οθωμανικών αντιτορπιλικών ήταν ο πλοίαρχος Ραούφ, πρώην *Λόγχη*. ^{*Φωτογρα-φία*} ^{*Τατιάδη*} ^{*Ναυ-τικό Μουσείο*} ^{*της Ελλάδος*} του *Χαμήδιε*, το οποίο ευρισκόταν σε δεξαμενή για επίσκευές μετά από επιτυχη-μένη βουλγαρική τορπιλική επίθεση έξω από τη Βάρνα. Οι ασκήσεις του Οθωμανικού Στόλου

Το θωρηκτό μαζί με τα και ακολουθούν το Περίοδος Βαλκανικών Πολέμων. Φωτογραφία αγνώστου, ληφθείσα από την πρύμνη του Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

πολλαπλασιάστηκαν και τοποθετήθηκαν σηματοδεία στην έξοδο των Στενών για τον συντονισμό δράσεως του Οθωμανικού Στόλου και του πυροβολικού των οχυρών. Η ελληνική απάντηση ήταν η εντατικοποίηση των περιπολιών των ελληνικών πολεμικών έξω από τα Στενά.

Την 1^η Δεκεμβρίου, στις 8:30 το πρωί, το αντιτορπιλικό Σφενδόνη εντόπισε εχθρικό αντιτορπιλικό, το οποίο έπλεε πλησίον της ακτής του οχυρού Κούμ Καλέ. Το πλησίασε ταχέως και από απόσταση 3.000 μέτρων έβαλε τρεις βολές. Το οθωμανικό πλοίο εισήλθε και πάλι στα Στενά, ενώ τα φρούρια Κουμ Καλέ και Σεντούλ Μπαχρ έβαλαν κατά του Σφενδόνη και δύο άλλων ελληνικών πλοίων που περιπολούσαν μαζί του (Λόγχη και Νανκρατονσα). Το εχθρικό πυρ ήταν πυκνό αλλά τα ελληνικά αντιτορπιλικά με επιδέξιους χειρισμούς το απέφυγαν.

Συνέπεια της εμφάνισης του εχθρικού αντιτορπιλικού ήταν να διαταχθεί ο διοικητής αντιτορπιλικών να πλεύσει πάση δυνάμει προς τα Στενά. Στις 1:30 μ.μ., όλα τα αντιτορπιλικά κατέπλευσαν στο στόμιο των Στενών, οπότε και έγινε ορατό ένα καταδρομικό να πλέει με μεγάλη ταχύτητα προς το ακρωτήριο Έλλη. Πριν αυτό αναγνωρισθεί, μία γενική ομοβροντία⁹ από τα πυροβόλα της δεξιάς πλευράς του καταδρομικού κατέδειξε την εθνικότητά του. Ήταν το Μετσητιέ. Το υποβρύχιο Δελφίν καταδύθηκε για να πραγματοποιήσει τορπιλική επίθεση αλλά ήταν πλέον πολύ αργά γιατί το Με-

τσητιέ είχε απομακρυνθεί πλέοντας προς τα Στενά καθιστώντας αδύνατη την προσέγγισή του από το Δελφίν. Αφού το εχθρικό καταδρομικό παρέμεινε για δύο ώρες υπό την προστασία των επάκτιων πυροβολείων, επανέπλευσε στα Στενά. Κατά τις 4.00 το απόγευμα ολόκληρος ο ελληνικός θωρηκτός στόλος έφθασε στο θέατρο των αψιμαχιών και επειδή δεν φάνηκε να υπάρχει πρόθεση εξόδου του Οθωμανικού Στόλου, ο Ελληνικός Στόλος άρχισε να περιπολεί στην περιοχή από Κάβο Μπαμπά μέχρι Κόλπο Ξηρού.

Την 3^η Δεκεμβρίου ο Ελληνικός Στόλος με την ανατολή του ηλίου έπλεε με κατεύθυνση προς Νότο και ταχύτητα 7 μιλίων μεταξύ Ίμβρου και Καλλιπόλεως σε γραμμή παραγωγής σε δύο στήλες. Την αριστερή στήλη αποτελούσαν τα θωρηκτά Αβέρωφ, Υδρα, Σπέτσαι και Ψαρά, ενώ τη δεξιά τα αντιτορπιλικά Λέων, Πάνθηρ, Ιέραξ και Αετός. Οι δύο στήλες έπλεαν στο ίδιο ύψος και τηρούσαν μεταξύ τους απόσταση 400 μέτρων. Στις 7:30 ο αξιωματικός φυλακής ανέφερε στον ναύαρχο Κουντουριώτη τη θέαση ύποπτων καπνών στο στόμιο των Στενών.

⁹ Η συμπλοκή του οθωμανικού καταδρομικού με τα ελληνικά αντιτορπιλικά υπήρξε σφοδρή. Τα ελληνικά πλοία ευρέθησαν σε κίνδυνο γιατί μαζί με τα πυρά του καταδρομικού δέχονταν και τα πυρά των φρουριών. Παρόλο που το Μετσητιέ έβαλε περί τις 100 βολές καμία δεν βρήκε τον στόχο.

Σχηματισμός και χειρισμός κατά την μάχην. Τούτων
στερος και εύκολότερος σχηματισμός
είναι ή γραμμή παραγωγής. Αύτη απαλλάσσει τούς Κυβερ

ούτως-έχόντων, δ άπλΒύ-
κατά την μάχην

Η Μ Ε Ρ Η Σ Ι Α Δ Ι Α Τ Α Γ Η

Έκφράζω την άκραν μου εδαρέσκεϊαν πρὸς τον Μοίραρχοβ,
^dmriMMMapÉrT tous Κυβερνήτας, τούς 'Αξιωματικούς, τούς'ίπαξιερα-
τικούς και τούς Μαύτας του ύπ'έμέ Στόλου διά την Ανδρείαν ήγ έπεδεί-
ξαντό κατά την παρά τό άκρωτήριον *UE λ λ η „ ναυμαχίαν της 3ης
Δεκεμβρίου,

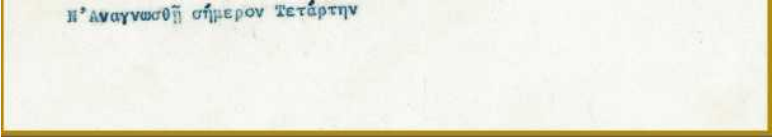
Είμαι όπερήφανος διότι εδρῖσκομαι Αεί κεφαλής τοιού-
των άνδρων άγωνιζομένων μετά τοςαύτης αύταπαρνήσεωβ ύπέρ της Αδξης
καί του Μεγαλείου τής φιλάτης ήμων Ιιατρίδος.

*Η παρούσα άναγνωσύητω έν έπιθεωρήσει.

Έν λιμένι Μούδρου και Από του Θωρηκτού "Γ'Αβέρωφ,,
τή 4 Δεκεμβρίου 1913

*0 Υπηναύαρχος 'Αρχηγός

Πάυλος Κουντουριώτης

Ημερησία διαταγή του Ναυάρχου Αρχηγού,
Π. Κουντουριώτη, προς τον Ελληνικό Στόλο
μετά τη ναυμαχία της Έλλης. Μούδρος, επί του
Γεώργιος Αβέρωφ, 4/12/1912.

/ ·, à ' ■ y tç

ΧΕΙΡΙΔΙ. ΟΔΗΓΙΑ ΠΕΡΙ ΜΑΧΗΣ

...j - ----- TT"YT - - -
συντεινή εις την επιτυχίαν του αγωνος,
Είναι γνωστόν ότι δ ήμέτερος-Στόλος ύπερέχη Τού έχθρικού
©ψιν υλικού και υπο εποψιν προσωπικού» το δηΟικόν ήμων είναι
τον.
Γνωριζομεν έπομένως ύρῖν ότι ή ένέργεια τού ήμετερου Στ
σΟεναρος επιθετική.
Η έπιΟεσις πτοεί τόν έχΟρόν και φέρεϊζ τήν νίκην εις τόν έ
μενον. r
'Επίεσις καλώς ένρρηγανμένη φέρεϊ' τήν σύγχισιν εις τόν
αναγκάξει αυτόν να διασπασ'ή^και τέλος τον καταστρέφει.
Δεόνέπομενως καλώς παρα-πάντων_να νοηΘή ότι επίθετικα
Γελομεν δραση.
Αποχωρίσμος του 'Αβέρωφ. Τούτου τεΡεντος, όχομεν
την μάχην και έ\ρ,εύθετφ χρόνφ
της Μοίρας τών/Θωρηκτωγ μετά
έντεCvVpgv τήν έπιΟεσιγ κατά τού
Τουρκικού Θ^ρ,ηκτού και Αεσωμεν
ο πυρών,ή άν^αί περιστάσεις τό
τεΟωρεν^έναντίον οίουδηποτε έτέρου
κων πλοίων. ΔΙ Ο ΑΜΑ ΩΣ Ο ΑΒΕΡΩΦ
ΑΙ ιΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΑΥΑΡΧΙΛΟΣ ΕΙ
(σημά διε^νες Ζ) ΤΑ ΤΡΙΑ ΘΩΡΗΚΤ.
ΥΠΟ ΤΑΣ ΑΜΕΣΟΥΣ ΔΙΑΤΑΓΑΣ ΤΟΥ ΜΟΙ
ΜΟΙΡΑΣ ΤΩΝ ΘΩΡΗΚΤΩΝ ΟΣΠΣ ΑΠΟ ΤΗ
ΝΗΣ ΚΑΙ ΕΦ ΟΣΟΝ Ο ΑΒΕΡΩΦ ΘΑ ΕΝ
C ΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑ
ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΣΣΟΜΕΝ
Η πειθαγ τῶς κατηντη
κατα την μάχην. Αύτη συνίστατα
έπι του αύτου σκοπου βολήν απα
στολου.Διεσπαρμένη βολη εις^οδδέν άπ
Δια τούτο διαράσσομεν Ινα πάντ
επι τού έπι κεφαλής έχθρικού
ρεσιν ποιούμενα,^εστω και αν ό
ταιμιατα την κρισιν τινδς έξ α
συνθήκας ίγα βληΘή. Τότε^μόνον
λωσι στοχον όταν τό βαλλόμενον
χης η ύποστείλη την σημαίαν
νονος τουτου έπιτρειεται μόνον
σεως τωνπλοίων εις φάσιν τινά
αυτών κρινη Τίροσφορωτέραν την
τερου πλοιου.

Απόσπασμα από τις Γενικές οδηγίες
περί μάχης που εξέδωσε ο Αρχηγός του Στόλου,
αντιναύαρχος Π. Κουντουριώτης προς τους διοικητές
και κυβερνήτες τον Νοέμβριο του 1912,
λίγο μετά την κήρυξη του πολέμου.
Ενδεικτικό είναι το επιθετικό πνεύμα που χαρακτηρίζει
τις οδηγίες του Ναυάρχου. 1/11/1912.
Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

Μετάφρασμα

Romantic-symbolic depiction of the Goudi Movement. In the center is depicted New Greece, which kills the snake of the old. On the one hand, I ask the soldiers to scream and on the other, the citizens. The flag reads "Vive the Army" - Vive the People. The function of the Army as a catalyst for social change is emphasized. Folk lithography, sketch by S. Christidis

On April 9, the Eastern Squadron, led by Shaktouris, bombed the Fort of Platamonas and achieved substantial defection, after 8,000 Ottomans from the Thessaly front rushed to cover the Macedonian coasts fearing the Ottomans. Subsequently, on the Leptokarya staircase, Shaktouris destroyed significant quantities of supplies. On April 17, the Eastern Squadron sailed to Volos, where it remained until April 23, assisting in its evacuation. On April 26, the ships were removed from Volos, simply following its occupation by the Ottomans.

c) Post-war situation

In November 1897, the final peace treaty was signed in Istanbul with the intervention of England, while the Ottoman army had reached Lamia. The Greek State, already in dire financial straits, since it could not repay its bondholders, found

itself under an obligation to pay war compensation to the Ottoman Empire of 4,000,000 Ottoman pounds. As a result of this situation, the Great Powers granted a new loan to Greece, while the International Committee of Experts, the so-called International Finance Committee, arrived in Greece, which took over the financial administration of the state.

The situation in Crete has improved, but it has not been resolved. The Ottoman leadership had accepted Crete's autonomy but reserved the issue of Ottoman withdrawal and Fleet from Crete. The allies, at the initiative of England, forcibly expelled the Ottoman forces and appointed Prince George on the island as their commissioner.

In general, Greece with the war of 1897 lost much less than it normally had to lose, nevertheless, the unfortunate war of 1897 served as a catalyst for reflection on the modernization of the State and the military readiness of the Armed Forces. This reflection will be expressed in its entirety in the Goudi Movement (1909).

8. The Movement in Goudi (August 15, 1909) and the Movement of Tipaldus (October 16, 1909)

The ineffectiveness of the Army and Fleet during the war of 1897 deeply shocked the officers of the Army and the Navy, who were gradually moving towards a more militant claim of their positions, which was no other than modernization of the US Navy in all areas and the removal of the *princes* from the leadership of the army. These views of the military were combined and harmonized with the views of Greek society, seeking reforms that the royal governments did not. The political men of that time could not stand up to the Crown, although some had a sincere disposition for reform and modernization (eg Theotokis).

While Greek public opinion was in a state of turmoil, in 1908 Ottoman army officers launched the Young Turks Movement in the Ottoman Empire. At the beginning, these officers promoted the principle of equality for all nations of the Empire and demanded a constitutional regime. With the emergence of this movement, those states that had outstanding differences with the Empire made sure to move on. Before the establishment and strengthening of the neo-Turkish regime: Austria annexed the then autonomous provinces of Bosnia and Herzegovina, Bulgaria it abolished the sultan's sovereignty and its king proclaimed the *Bulgarian Tsar* in the medieval capital of Bulgaria, Tyrnovo, and finally, Crete abolished the status of army and declared its union with Greece. The Young Turks on the pretext of these events revealed their true face that was no more from the emerging Turkish nationalism.

On August 14, 1909, the Goudi Movement was declared in Greece by Army and Navy officers. This movement of officers has been organized and bloodthirsty and has forced weak governments to make the necessary reforms in the Armed Forces and in society. Also, from the beginning the Military League (the organ of the participating military in the Movement) has been seeking parliamentary solutions and in this context calls on Eleftherios Venizelos, who with his political presence will lead

Greece to the modernization and epic of the Balkan Wars.

11 History of the Greek Nation (1977); Roussos (1976); Marquezin (1966); Tsaprazis (1991);

The Military League from the beginning was responsible for the modernization of the Fleet.

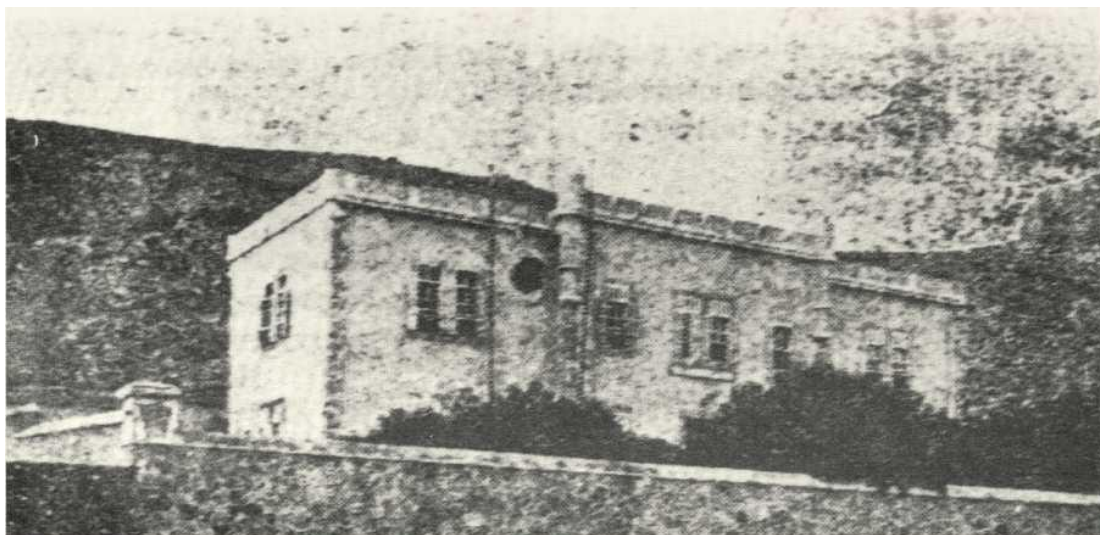
In particular it required:

- 1) Purchase of at least 10,000 tons of warships and eight 150-ton torpedoes at least.
- 2) Repairing the three existing warships and improving their artillery with replacement of the barrels by common silicon fume.
- 3) Replacing old ships with new ones.
- 4) Purchase of torpedo boats.
- 5) Modernization of the Amvrakikos fleet.
- 6) Improvement of the Port to meet the modern needs of the City; of a sailor.
- 7) Disposal of junk boats and restriction of royal yachts in one and
- 8) Invitation of foreign organizers for the Fleet.

Navy officials, however, felt that the Military League was not advancing as it should with the reforms of Navy so, on October 15, led by Lieutenant Constantine Tipaldos, they organized a rally at the Salamis Naval Base. The two main requests they made to the Minister of the Navy were:

- 1) Demobilize all their senior officers by removing their posts who were not graduates of the Naval Cadet School other than the masters P. Kountouriotis, M. Ekini, I. Damianos and I. Miaouli and
- 2) Invite foreign organizers to organize the Navy.

The movement resulted in a clash between the destroyers and the three warships with the defeat of the shutters, and there were also human casualties. This unfortunate move showed the desire of Navy officers to modernize the Infantry.

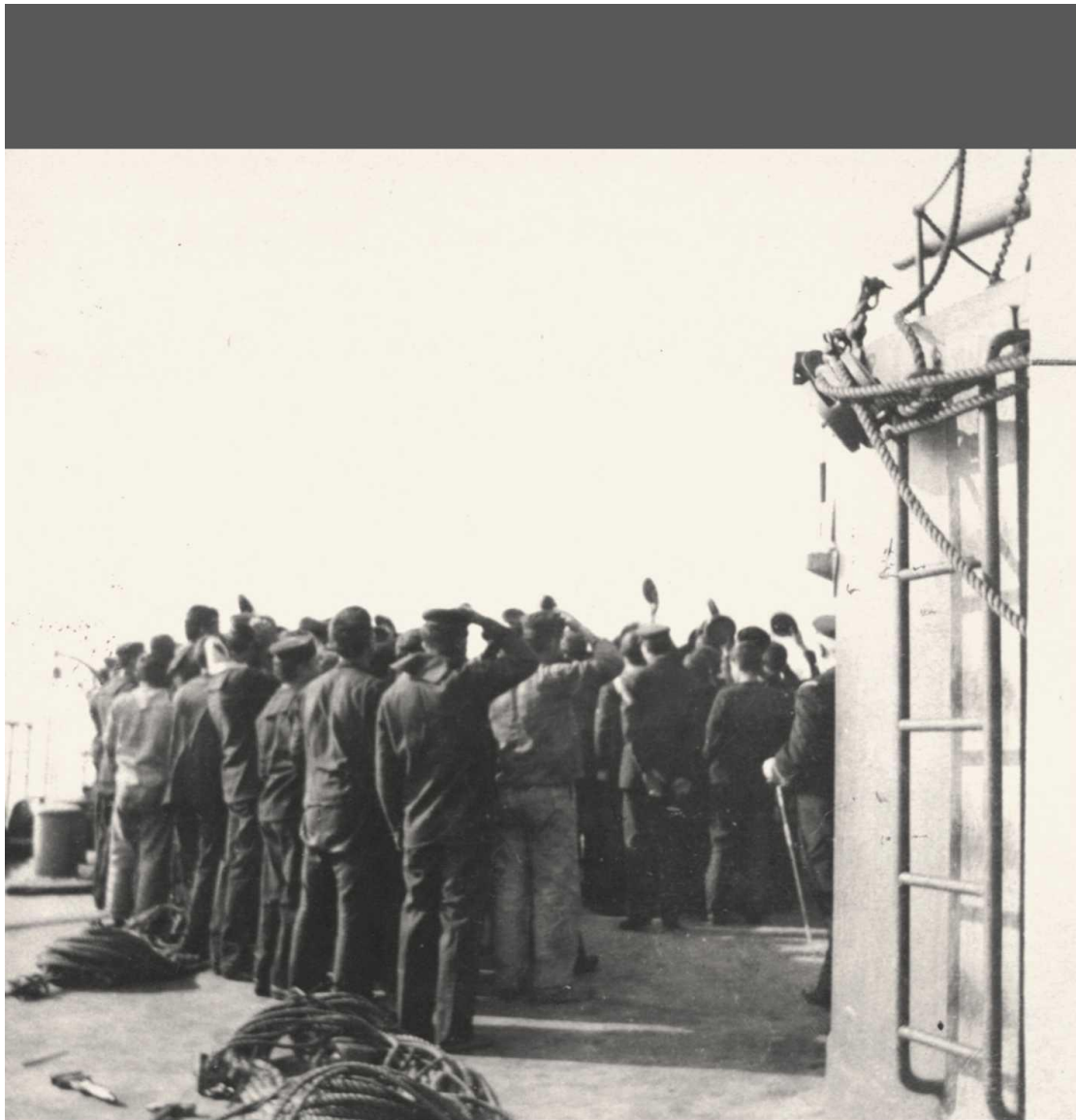

Hospital of Salaminas' Naval Station. The hole that caused the shells of the bomber Psaras during Typhalus' raft at Salamis in October 1909 is clearly visible.

(image)

A narration by Constantine Tipaldos of Otto describes the events from the Goudi Movement to the Salamis antidote. It is clearly stated that the Greek government's lack of armaments almost led the armored Commander George Averoff into the hands of the Ottomans. Navy History Service.

The Road to Modernization (1881-1910)

Reading to George Averoff's crew of the ministerial order to declare war. ELIA-MIET

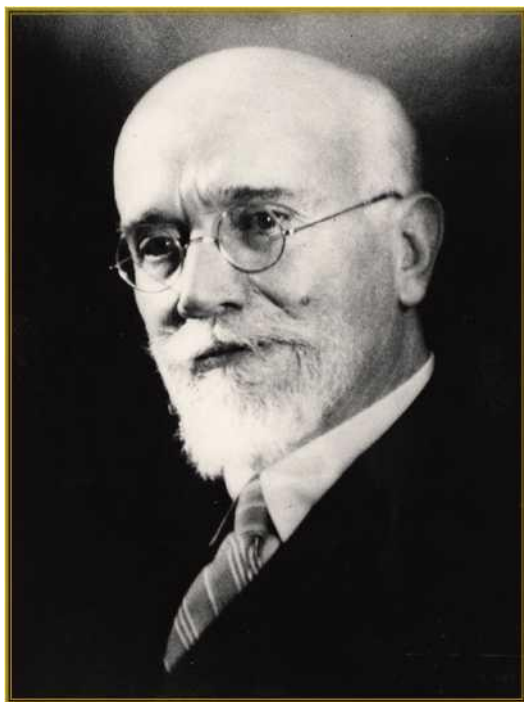
Chapter 6

The Balkan Wars (1911-1913)

1. General Introduction

In the eastern Mediterranean and in the Balkans, unrest and mobility were prevalent as it all seemed to indicate that the collapse of the Ottoman Empire, the great patient as it was then called, was approaching. The situation became more complicated due to the united Italy's willingness to participate decisively in the colonial game of the other European Great Powers.

The end of this expansionist policy of Italy was the Italian-Turkish War in Libya, which broke out in September 1911. The Italians attacked Libya, but the Ottoman forces resisted vigorously, forcing the war to be transferred to Dodecanese, which were conquered. Greek natives also participated in the clearing of the islands by the Ottoman forces, which saw the Italians as liberators. After the end of the war, Italy seized from the Ottoman Empire its Mediterranean territories in Africa, west of Egypt, and the Dodecanese.

Eleftherios Venizelos

In the Balkans, developments were rapid. As early as April 1911, El. Venizelos was aiming for Bulgaria to sign a defense agreement. The Bulgarians were not negative, as their relations with the neo-Turkish government were strained by the persecution of the Bulgarians by the neo-Turks. At the same time, the Serbs were under the auspices of the Russian diplomacy in secret negotiations with the Bulgarians. These understandings accelerated when the Ottoman leadership, after Austria's persistent intervention, recognized the superiority of Albanian ethnicity in the regions of Skodra, Ioannina, Monastiri and Thessaloniki. The Ottoman leadership surrendered

almost entirely the administration of these areas to Albanians and introduced Albanian for the first time as a language of administration. The Serbs and the Bulgarians ended up signing an alliance on February 24, 1912 in a state of utmost secrecy.

Nicholas Stratos (1872-1922). Minister of the Navy, Temporary and Military during the Balkan Wars.

This secret alliance, among other things, divided Macedonia into Bulgarians and Serbs. Despite its secrecy, El. Venizelos was informed of her signature and, in the face of the danger of declaring war without Greece's participation, preceded with bold action. He proposed to the Bulgarians to conclude an Alliance treaty, promising that Greece would not lay claim to the territories to be conquered. The Bulgarians and the Serbs wanted Greek participation mainly because of the existence of a strong Greek fleet that would prevent Ottoman forces from accessing key positions. At the same time, El. Venizelos kept secret the true capabilities of the Greek Land Army, so that the Bulgarians had the image of the disorganized army of 1897. On the 22nd of September a secret Greek-Bulgarian treaty was signed, in which the Greek Fleet had to interfere with the Asian and European territories of the Empire by sea. No agreement was signed with Serbia, while there were oral agreements with Montenegro shortly before the declaration of war.

The peculiar Balkan Alliance had been formed and the Balkan states were ready to defend their rights with their own forces and not with the help of the Great Powers. Greece, Bulgaria and Serbia (Montenegro was already at war) in late September made a threatening refusal, not by the ambassadors of these states to Istanbul, as is diplomatically customary, but by each of their respective Governments to their respective Government to the corresponding Ottoman ambassador to that country. Even the offensive delivery of the reprimand showed that the Balkan states were determined to assert their rights with weapons. The Balkan states declared war on the Ottoman Empire on October 4, 1912, but the latter had not responded to their ultimatum.

1 Bulgaria, as it was elected, willingly accepted Greek assistance, even though the interests of Greece and Bulgaria were at odds with the Macedonian region, because its leadership knew that without the Greek Fleet, the Ottoman Empire would take over the army in the Balkans and the work of the Bulgarian Army would be difficult to impossible. This is clearly demonstrated by the numbers of the military forces of each country involved. Specifically, the Ottoman Empire had 346,000 men in its European territories, while the Balkan allies extended in detail: Greece 105,000, Bulgaria 305,000, Serbia 223,000, and Montenegro 35,000, a total of 668,000 men. The Ottoman Empire had to transfer aid from the reserves in Asia Minor and the Middle East to confront the Balkan allies. [Dimitrakopoulos (2012), 55].

2 Greece had as its objective the sovereignty of the Aegean and the interruption of maritime transport between Asia Minor and European Turkey. Military Silk Convention> Greece and Bulgaria, Article 2, 22 September / 5 October 1912.

The Turkish Fleet in the Bosphorus. The Turkish ships Avni-Ilah can be seen.

2. Greek and Ottoman Fleet in 1912

The Revolution at Goudi gave a huge impetus to the modernization of the Greek Fleet. Then it was decided to buy the new armored cruiser George Averoff. The Revolutionary Government accelerated the deal and rapidly completed the market. It is worth noting that the ship was also claimed by the Ottomans who hesitated and eventually did not. He greatly contributed to the purchase of the estate of G. Averoff and was therefore given the honorary name of the ship, which was received by the Navy in April 1911.

The regulations governing Navy administration and training were, until 1910, introduced by the head of the French Lejeune Mission in 1885 (see more about him and his action in Chapter 4). However, the progress made over the past 25 years on the material and the methods of its use have led to the need to revise the rules of procedure. Thus, in December 1910, a British Mission arrived in Greece under Admiral Lionel Tufnell, who in a very short time successfully introduced all the methods practiced by the British Navy. In addition, it made a complete change to the

maneuvers applied, simplified the system of regulations, issued Naval Regulations and Rules of Procedure and organized the Artillery School in accordance with English standards.

At the last moment, two destroyers, *New Generation and Thunder*, were delivered by the Germans to Greece. With the declaration of war, they were found in Fleischengen, the Netherlands, and ordered to sail within 24 hours. When that deadline expired, they had to be disarmed and remained there until the end of the war in accordance with international law. Greek crews (until then sailing with German Navy crews) landed at Fleischengen under adventurous conditions and sailed to Greece after hostilities began. It should be mentioned that these ships were purchased with the aid of the poet Spyros Matsoukas and at the expense of the National Fleet Fund. They were the first ships of the Navy to have steamships.

Then, four more destroyers were acquired from England, originally destined for Argentina. Initially, Greece offered to buy two of the four, but the yards insisted that all four be bought. Thus, Greece bought all four and was called *Lion, Eagle, Panther and Hierax*, the so-called beasts. These, because they could not obtain torpedoes and were left without their main weapon, were then called scouts. Three days before the war was declared, the submarine dolphin arrived at the Navy. A submarine of the same type (the *Sword*), as well as six torpedoes and a warship ordered from Germany, were not completed.

The Ottoman Fleet had a lot of old ships because the Ottoman leadership was completely inactive after the war of 1897. However, when things in the Eastern Mediterranean showed that they were going to war, they decided to modernize their Fleet. They ordered two 150-tonne torpedoes at the Italian shipyards of Ansaldo (Genoa), modernized the old Mesudie ship (built in 1874), and in 1903 repaired other ships. At the same time, orders were placed at the US Philadelphia and Elswick yards for the construction of 2 light cruisers. These were Chamidie and Matthieu.

As for training in the Ottoman Navy, it was at a low level. For this reason, in 1908, an English expedition arrived under Lieutenant-General Geibble, who in a short time accomplished a great deal, mainly in the repair and supply of ships. In the field of education and gymnasiums a real feat was achieved, as was the case in the naval artillery, as the Ottoman crews lacked such training. Lieutenant Admiral Geibel developed a shipbuilding program that envisioned a 10,000-ton battalion such as *Averoff*. The Ottomans, however, wanted to acquire ships of the new Dreadnought type, which had appeared in the Western European Sailors and were a 20,000-ton displacement vessel.

193

The headquarters of the Royal Navy at the beginning of the Balkan Wars, in front of the model of the armored cruiser George Averoff. Distinguished in the middle the master! Miaoulis and from left to right are I. Kalogeropoulos, K. Papakonstantinou, M. Iliopoulos, P. Platsoukas, A. Kyriakos, L. Seidas, M. Tipaldos, P. Mavroudis, G. Theofilatos and K. Roufos. Photo of the unknown. Maritime Museum of Greece.

When the Ottomans learned of the purchase of George Averoff by the Greek Governor], they hurried to buy two old battleships (1891) still in operation, from Germany, which were renamed Barbaros and Torgkut. At the same time, four destroyers were purchased by German shipyards, in which German masters and engineers would remain on board for a two-year contract. So the two Fleets were as follows:

Greek Fleet

Battleships: Hydra, Spetses, Psara
 Armored cruiser: G. Averoff
 Destroyers: Victory, Volos, Aspis, Glory,
 Maple, Storm, Naykratousa, Anchor,
 New Generation, Thunder
 Detectors (destroyers in it
 role): Lion, Panther, Eagle, Hierax
 Torpedoes: 11,12,14,15,16
 Submarine: Dolphin
 Cannabis: Kanaris
 narcotics: Mars
 Gunboat: Action, Amvrakia, A, B, D.
 Steamships: Alfios, Eurotas, Acheloos, Pinios
 Merchany ship: Esperia, Macedonia, Arcadia, Mykali, Athens
 Articulator: Slaughter
 Floating hospital: Ionia

Ottoman Fleet

Battleships: Torgut Reis, Barbar,
Mesoudie, Asar I Tefik (Deck Battleship), Fethi Blount
(old battalion whose artillery had been transferred for the defense of Thessaloniki),
Muin Taefer (his artillery was transferred for the defense of Smyrna), Avnila
Armored cruisers: Hamidiye, Methiye
Destroyers: Peak i Sefttek, Berk i Satwet
Destroyers: Nuhum i Hamiyet, Hamavet i Watan, Mouwenet Millet, Gaddar Millet,
Samsun, Basra, Tarsus, Yarkhisar
Torpedoes: Aksihar, Kutahya, Urfa,
Moussoul, Derati, Younoui
There were also four small displacement torpedoes and small cannons for river
businesses or as refueling stations.

In general, the Ottoman Navy outnumbered ships and artillery. He would also take the initiative of the movements, since he was protected in the Dardanelles and when the Ottoman leadership would decide on a naval battle. The Hellenic Navy had to be steady and patrol the seas, while being the only navy of the Balkan Alliance to prevent the transfer of troops and supplies by sea from Asia Minor to the Ottoman territories.

3. The occupation of Lemnos

The initiative of the Ottoman Navy was intended to abolish the intelligent brigade of Admiral Pavle Kountouriotis.

3 For the listing of Navy companies, the records of the Naval History Service (TIN), of Averoff and Fokas (2006) were used; Baburis (1939); · Naval Inspection 581.

Admiral Paul Kountouriotis (1855-1935). Chief of the Fleet during the Balkan Wars. In the photo there is a hand-held dedication of the Admiral to the Archimandrite of the Fleet D. Daphnos in memory of the battles of Ellis and Lemnos. Photographic archive of the Navy Museum of Greece.

Pavlos Kountouriotis was one of the best officers in the Navy. He was fortunate enough to apprentice under the orders of Leonidas Palaskas in V. Olga, while as a pilot and commander of Alfieus he was distinguished in the war of 1897 for his actions on the subject of Crete. He has been a commander on many ships, such as the battleship Hydra and the cruiser G. Averoff. During the Balkan Wars he was assigned the Fleet Command. It is worth noting that at that time the Navy had first command in the Navy, while the General was established only in 1907 and was simply the Staff of the Minister of the Navy. At that time, it was often the leader of the Navy General Staff don't be the oldest of the Navy officers, because he was just the Chief of Staff and not the Hierarchical Chief of the Navy. And the Staff was called General to distinguish it from the staffs of the other administrations.

4 There is no answer to the question as to when the title of Chief of Staff was established. The title draws its origin from the Greek Revolution.

5 The Navy General Staff was first established under King George A1 under L. GKZ1 of July 21, 1907. Subsequently, by the 12th of November of the same year, BD issued. its first organization was ratified. The Navy General Staff, when it was created, had exactly the meaning of its name. It was the staff of the Minister of the Navy, who was the head of the Navy. The NGS at that time had no administrative responsibilities but consulted the Minister and explained the maritime specifics. This mission did not require the A / DG to be the Navy's oldest officer. The chief commander of the Navy was the Fleet

Commander, who again did not have to be the oldest of the officers. For example, in the Balkan Wars Fleet Commander was appointed captain Pavlos Kountouriotis, while the older one remained Captain Damianos. Chief of NGS was the commander in chief at the beginning and later commander Matthaopoulos. The Commander-in-Chief remained in command until 1940. After the B1 World War with the development of the IGC and its emancipation from being a mere staff, it was established as Chief of NGS to place the oldest of the officers, and thus the administrative leadership as a result.

Lieutenant Colonel K. Dossios, serving on Kanaris, along with Lieutenants N. Athanasiou, K. Vriakos, P. Kouroussopoulos and P. Paraskevopoulos. Moudros, 1913. Photograph of the unknown. Navy Museum of Greece.

Lieutenant-Commander Pavle Kountouriotis' squad had to do with the occupation of Lemnos. The Commander considered that the Mountaineer Base, which was 175 miles from the Dardanelles, did not serve to keep the Fleet from patrolling for possible enemy exits. Lieutenant General P. Kountouriotis preferred to occupy Lemnos, which was under Ottoman occupation and to exclude the Ottoman Fleet in the Dardanelles.

On the afternoon of October 5, after the king's inspection that Paul Kountouriotis was even promoted from captain to lieutenant colonel, the 7th Fleet sailed from Faliro.

6 The liberation of Lemnos has remained as an inspiration to Paul Kountouriotis. However, this is not true. The occupation by the Greek Fleet of the nearby Dardanelles was first examined in the unfortunate Greek-Turkish War in 1897, and in 1900 by a Navy officer Dossios proposed the immediate occupation of Lemnos at the start of a new Greek-Turkish war. The idea of occupying Limnos gained more ground with Pericles Lgrnophonlou's book *The Greek Navy Program*. This book commended the Japanese who occupied the Elliot Islands in the Russo-Japanese War and thus threatened the enemy and increased their shipping. Pavlos Kountouriotis must attribute the courage and good organization of the business; Fotakis (2012), 26.

7 The Minister of the Navy granted Pavlos Kountouriotis the Royal Decree to promote him from captain to submarine on the day the Greek fleet sailed from Faliro on October 5, 1912 in an

emotionally charged atmosphere, Fokas 24 (2006).

On the morning of October 6, the Fleet sailed off Agios Efstratios, while the four Storm-type destroyers were ordered to patrol the Dardanelles Strait. Kanaris was ordered to sail to Skiathos and await orders. The rest of the Fleet sailed to Lemnos Castle. When he arrived at 2 pm, a white-flagged steamboat was sent in which an officer conveyed the Commander's order such as the island's commander, the commander of the guard and the president of the Greek Community to board *Averoff*. The destroyer Nike protected the steamboat. The commander demanded the immediate surrender of the island and the guard. The Ottomans argued that, because the cables had been cut off by the Italians, they had no telegraphic communication with Istanbul - they did not know that a war had been declared - and they had to send a sailboat to get directions. So they called for a 24-hour deadline, while also announcing to the admiral that Limnos did not have enough forces to resist.

But the Greek fleet did not accept the Ottoman proposals and gave an hour to answer whether or not they would hand over the island. At the same time, he sent a destroyer to Skiathos to accompany Captain Pelops, who carried military force to occupy the Castle and prepared 250 men from the battleships. Time had passed and the Ottomans, having decided to resist, had placed soldiers and equipped civilians in key positions outside the city to block the landing. The next day, he sailed Pelops and within three hours went by without resistance and the military section advanced towards the Castle. Outside the village of Nera he met with the Ottoman forces which he defeated. On October 9, the Greek flag was raised in the castle fortress. The winners also found a cable to Istanbul and a visual telegraph to Imbros. Constantinople was aware of the movements of the Greek Fleet.

With the conquest of Lemnos, Pavlos Kountouriotis immediately began to organize the Naval Base at Moudros bay, which apart from its vast space and security had absolutely no facilities for the establishment of an advanced naval base.

The residents of Moudros receive the first boats from them

Greek warships in the inland bay of the island. Moudros, 11/10/1912. This photo was donated by Lieutenant Captain G. Kritsa to Vice Admiral P. Kountouriotis in memory of the historic event. Navy Museum of Greece.

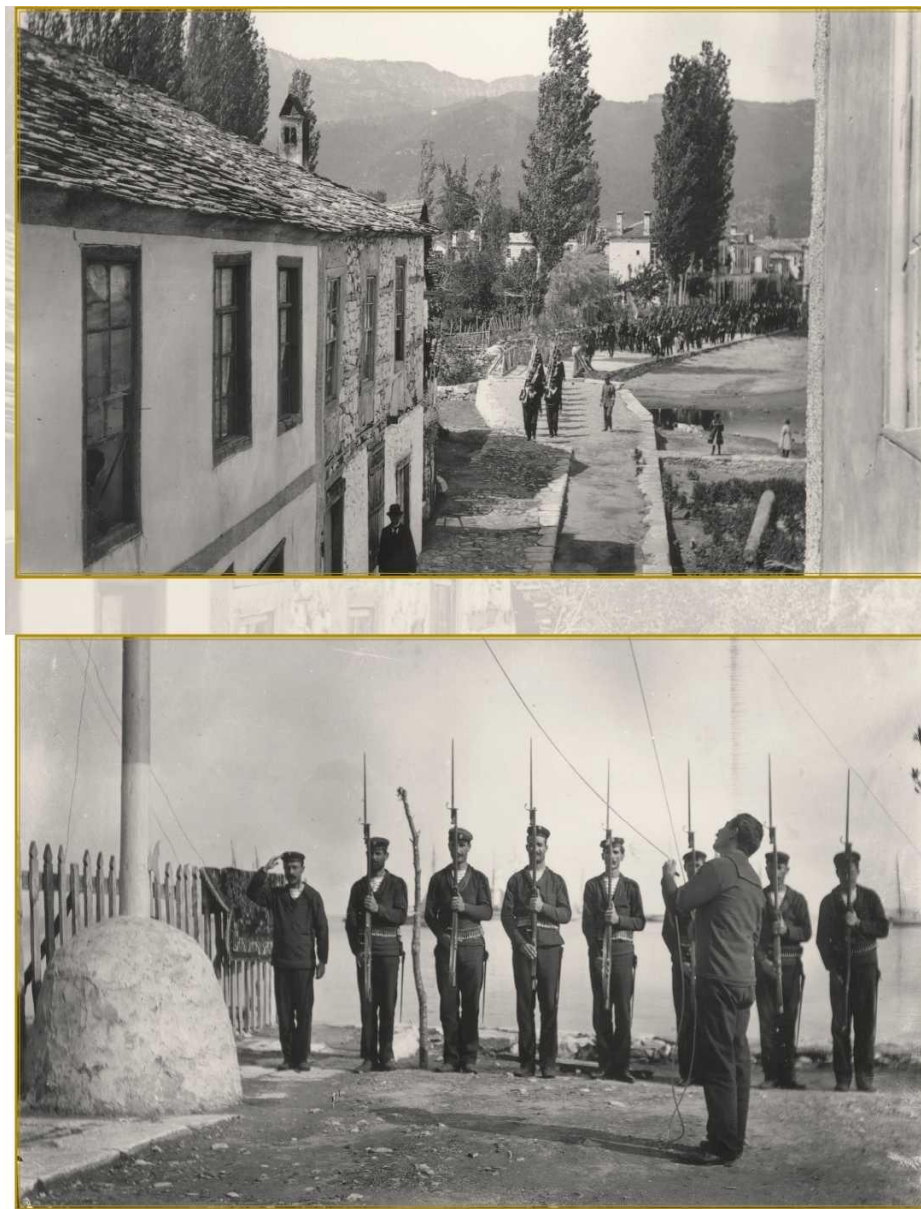
The first problems were carbonization and water supply (for drinking and for engines) on ships. The first problem was solved by the seizure of the coal mine of Michalinos in Moudros and the seizure of an English cargo of coal. Soon three coal miners arrived at the base, which remained there. The water problem was resolved by transporting it from Thessaloniki to the Sharks and Crete aquifers. Fresh food was supplied from the island, meat and other items from Piraeus initially and then from Thessaloniki. Immediately, personnel were moved from the Naval Base and Naval Base to the Orei and installed the garages and all necessary services. The base's defense consisted of the permanent presence of two destroyers as well as five torpedoes, while a portable cordless telegraph was being installed on the islet of Koubi, to the left of the bay, which transmitted observations from the sea. Later, the Button was fortified with three rifles.

4. The Occupation of the islands of Thassos, Kassos and Agios Efstratios

By organizing its advanced base, the Greek Fleet could easily oversee the Straits. Note that the four beasts and destroyers *Thunder and New Generation* were not joined by the Fleet and the patrols were made only with the four *Storm* types and the four *Nike* types, eight in total.

The Ottoman Fleet in business on the Black Sea near the Bulgarian coast did not respond to this sudden occupation. The Greek Government decided to quickly occupy all the islands of the North Aegean. For the rapid execution of the operation, it was decided to occupy the islands of Imbros, Tenedos, Agios Efstratios and Thassos at the same time. On the night of October 17th the battleship *Spetses and Hydra* along with the *Storm and Longbow* destroyers and the infiltrated Pelops sailed to Thassos. On the morning of the 18th he sailed off the torpedo 24 along with a small infantryman *Kanaris* to capture St. Eustatius. On the same day *Averoff*, the fisherman and the destroyer *Naykratousa* set sail for the capture of Imbros and Samothrace. The destroyer *Sfendoni* was dispatched to collect information on Ottoman power in Chios and would meet *Averoff* at the height of Cape Elli. The *Glory, Aspis and Arrow* destroyers were monitoring the mouthpiece of Hellespont. The entire Greek Fleet was in danger of facing a possible exit of the Ottoman Fleet. In the meantime, they sailed to the Mudros of Thales and Panther, and the captain ordered their rulers to unite with his power outside Imbros.

By the night of October 18 th the islands of Thassos, A. Efstratios and Imbros were occupied without resistance. Samothraki was captured without resistance on 19 October. On the same day all the ships re-sailed to Moudros, where the destroyer *Hierax* had also arrived.

Scenes from the first liberation celebrations of Thassos in 1913 with the participation of the Navy. Offer by John Tsupra.

5. The occupation of the islands of Tenedos, Ikaria, Psara and Mount Athos

The capture of Psara took place on October 21 by the destroyer *Ierax*, whose ruler was the descendant of the hero from Psara Vratsanos, Captain A. Vratsanos. On October 24th the Admiral, without being commanded by the government, appeared with *Averoff* and was escorted by the *Hierax*, *Storm*, *Glory* and *Naykratousa* destroyers to the port of Tenedos. Pavlos Kountouriotis considered the occupation of Tenedos necessary because of its position, as it served as an observatory for the Turks.

Submarine cables connecting the island with Istanbul also began from Tenedo, and there was a visual telegraph visible from the fortresses outside the Straits. The island was captured without resistance and Paul Kountouriotis ordered the Turkish radio to send the following message in French to Istanbul: Undertake the island, I expect a

fleet later! If your fleet lacks coal, I am willing to give up. The signal was not received because it is likely that the Ottoman telegraph once it understood the contents of the broadcast stopped the broadcast.

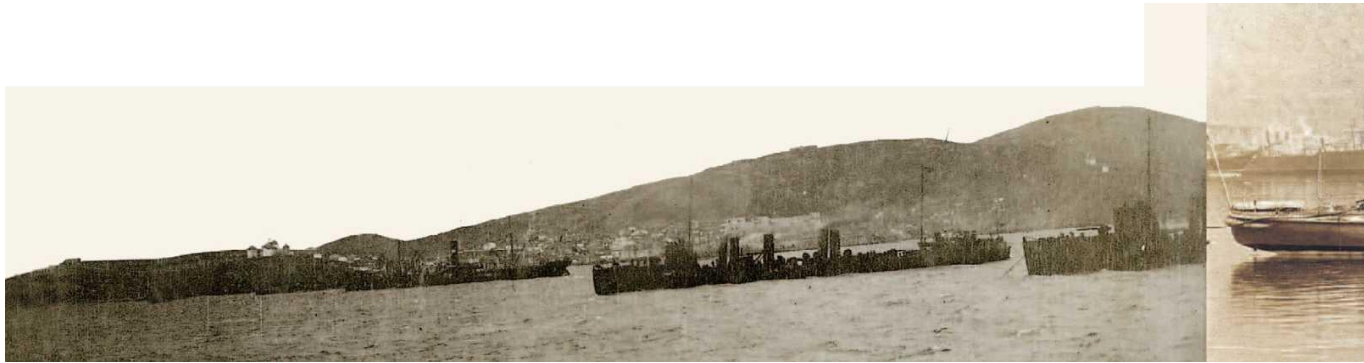
Ikaria had declared its independence from the Italian-Turkish war, and fortunately, the Italians had not understood it like the Dodecanese. The tornado storm landed at St. Kirikos a small stream. The Greek flag was also raised there, which was also the seat of the island's local government.

Afterwards, the occupation of Mount Athos was made, which was imposed because of a possible Bulgarian movement. If the Bulgarians occupied Mount Athos, the Greek-speaking monasteries would be subjugated to the existing Bulgarian core. The ships involved were Storm, Panther, Irax and Averoff.

Above: The Commander of the Squadron, Captain I. Vratsanos aboard the Upright Arrow until December 1912 and then on the Upright New Generation. Maritime Museum of Greece. Bottom: Detectors moored at Tenedos Bay monitor the passage of warships, destroyers and submarines.

Teneda, 11/12/1912. Photo of the unknown. Navy Museum of Greece.

6. Fetish Boulland's sinking in Thessaloniki by torpedo guns 11

As the events unfolded, torpedoes 11 and 15 sailed to Skiathos, receiving orders to protect the advance of the 7th Division, which was moving laterally to the main body of the Army on of the coastal road to Katerini. Thus, on October 15, they began patrolling the area between Katerini and Litochoro.

The 11th commander, Lieutenant-Colonel Nikolaos Votsis, had long been planning to sink Fethi Boulland in Thessaloniki. This was a small, 2,700-ton battleship that was built in 1872. Its artillery had been extracted and placed in the fortress of Karaburun to protect the port. Botsis requested and received permission to attempt to torpedo the enemy battleship from the Ministry of Navy on October 17th.

The torpedo 11 managed to enter the port of Thessaloniki without being noticed by offshore enemy fire. He fired three torpedoes against the battalion, both of which struck the battalion, which began to sink rapidly, while the third exploded at the breakwater. Votsis, knowing that the fortress of Karamburnu had been alerted, decided to go as fast as possible through the regular bus, which according to the Ottomans was inaccessible by mines. But he calculated that, due to the small torpedo draft, he could pass "over" the mines as he did. The torpedo passed over the mines, escaped the attention of the Karaburun Fortress and when found at a suitable distance against the fortress with its small machine gun!

Obviously the sinking of the small and decommissioned enemy warship did not alter the balance in the war, but it did have a tremendous impact on the psychology of the Greeks, and it is certain that it undermined the Ottoman morale.

Above: The Commander of the torpedo 11 during the Balkan Wars, Lieutenant Commander N. Votsis. Photo by A. Gaziadis. Maritime Museum of Greece. Bottom: The torpedo 11. Photograph of the unknown. Maritime Museum of Greece.

7. The occupation of the Lesvos and Chios islands and the Bulgarian landing at Dedagac. Cruise ship torpedoed 14 in Kidonia (Ayvalık)

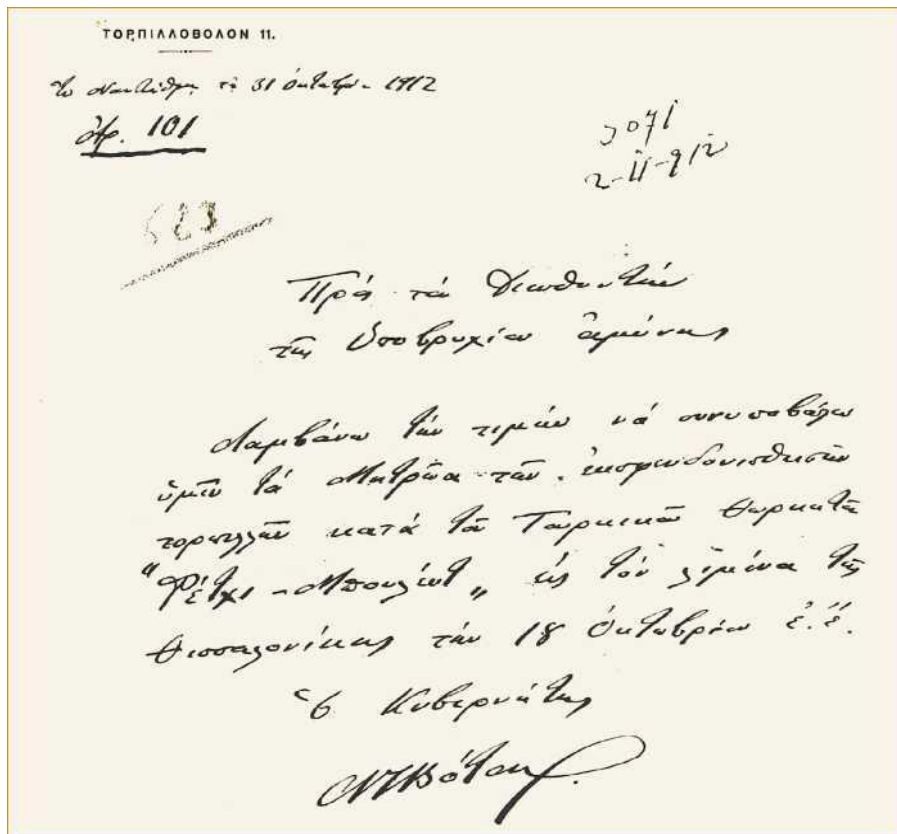
During the Italian-Turkish War (1911), the Ottomans had strengthened the guards of Lesvos and Chios to prevent any possible Italian invasion of these islands. The Fleet Commander had repeatedly dispatched destroyers to gather information on the defense of these islands. The Ministry of the Navy considered that the Ottoman guards on the islands would be few (about 500 men) and estimated that naval regiments would be sufficient to eliminate them. In addition, the Ministry, influenced by the Bulgarians' advance to Constantinople, proposed landing on the Gallipoli Peninsula.

Pavlos Kountouriotis reacted and provided figures and figures for the defenders on the islands and the existing fortifications. The information was very different from the Ministry's estimates: in Mytilene there were 1,400 men, while in Chios 2,000 along with low-level artillery and across the Asia Minor coast there was a force of 200 men ready to be deployed.

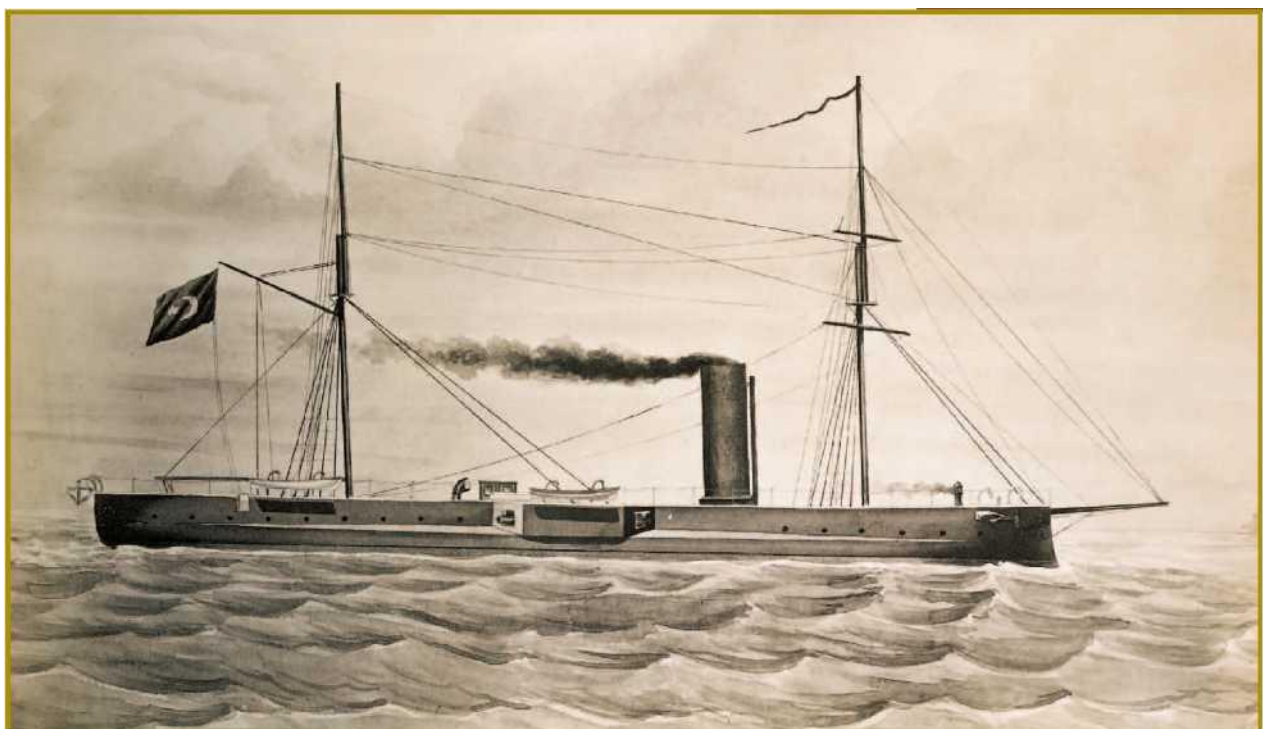
After that, it was decided to make available to the Admiral a Constitution and an Infantry Regiment, a naval force reinforced by the fortresses of the Thracian islands and dissolved artillery. The date of landing at Mytilene was set on November 7, while the landing position was left to the admiral's discretion. However, due to the delay in receiving the signal, the Fleet Commander set the day for the launch of the operation on 8 November.

A force of 1,000 men was aboard two steamships, while a naval officer, two cannons and two Maxim machine guns were aboard the regiment Pelops. The boats accompanied by the destroyer Arrow sailed from Moudros to Mytilene. On the afternoon of November 7th, a force consisting of the armored cruiser *G. Averoff*, the *Hydra*, *Spetses*, *Psara*, *Nike*, *Asti* and *Hierax* fighter jets, and the 12 and 14 torpedoes, headed for and reached the morning.

8 (...) on 20 November, following a proposal by Turkey, an Interim Truce was made. At that time, the Hellenic General Staff studied the possibility of carrying out an offshore operation to occupy Gallipoli, with or without cooperation with another Allied Army. The proposal was rejected by the Bulgarians and their reluctance to cooperate with the Greek Army, possibly leading to the non-occupation of Constantinople by the Allied forces ■ Sarantopoulos (2012). It is worth noting [...] on 20/10 the Ministry of the Navy ordered Kountouriotis to occupy the Gallipoli Peninsula in order to extinguish the Dardanelles in the coming week. Kountouriotis [...] replied to the Ministry that he had no information about the Kallipoli Guard and this operation would require at least 6,000 trained men, and given that the Turkish Fleet was intact, the Kallipoli operation would be very dangerous. The next day, the order on Gallipoli was suspended (...) ■ Tsaprazis (2012). The Ministry further stated that "the occupation of the islands was carried out without loss of time, in preparation for the extinction of the Dardanelles, or that it was unnecessary in the coming week, because the war against the Taliban ended rapidly. Fokas (2006), 71.

Greek torpedoes fired three torpedoes against the Turkish warship. The two torpedoes found the front of the enemy ship, a little ahead of the chimney, while the third failed and its explosion occurred on the waterfront. Here is a report of actual torpedoes on 18 October 1912, submitted by Captain N. Votsis to the Submarine Commander 11 Defense. Navy Museum, October 31, 1912. Navy Museum of Greece.

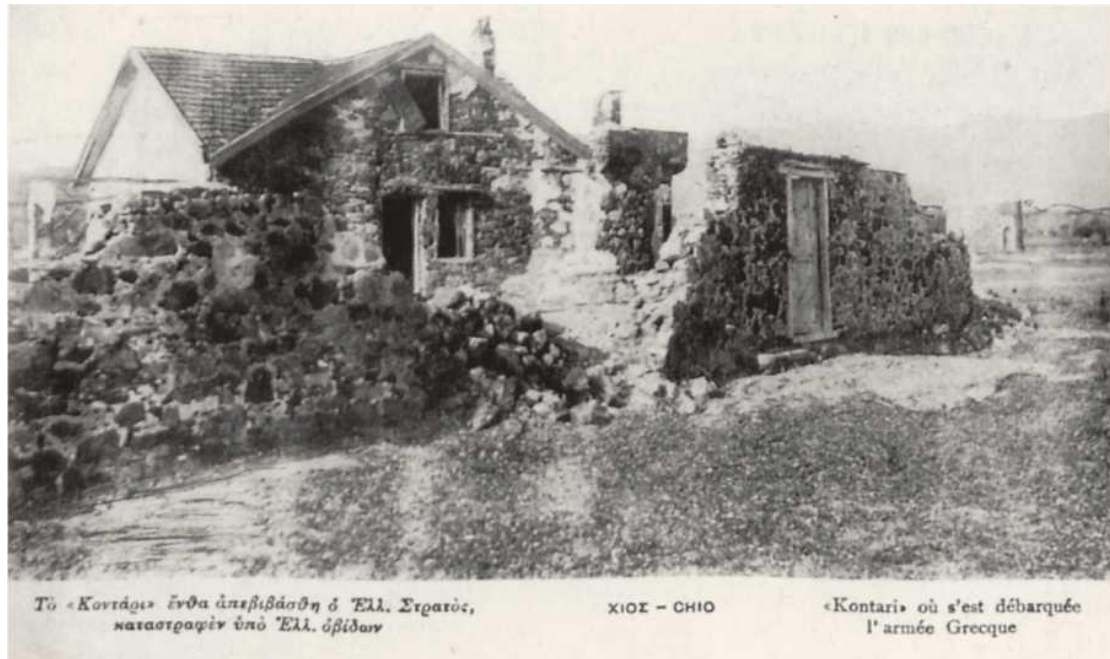

The Fethi Bullend battleship. Navy Museum of Greece.

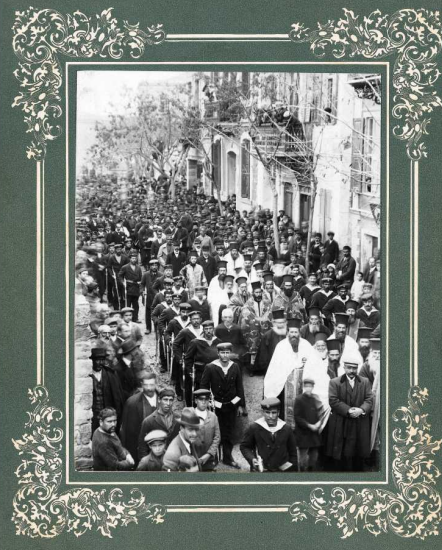
The Chief sent a steamboat to the island to transport the island's commander, the bishop, and the Greek mayor. Pavlos Kountouriotis claimed the island's immediate surrender, but the commander insisted that he was unaware of the military commander's intentions and asked for a 24-hour deadline. The Greek admiral rejected the proposal and then, the Ottoman commander demanded that all the authorities and the army leave the island and head to the opposite Ottoman coasts. The admiral gave 4 hours to do this. He made this retreat following the persistence of foreign consulates, but also because he feared that a possible Greek landing would endanger the lives of Greek islanders. As soon as the enemy forces withdrew, the Greek landing began, which was completed quickly within 3 hours.

While landing, he sailed the newly acquired destroyer *Thunder* (the other of the similar type *New Generation* had arrived at Moudros a few days earlier) and the two equipped commercial *Esperia and Macedonia*. Equipped commercially, the number of which reached 7, constituted the Squadron of Eurodom under Master Damianos. Its purpose was to take on secondary tasks in order to keep the main units of the Fleet employed. He belonged to the Ministry of the Navy, but whenever he participated in a joint operation with the Aegean Fleet he was assigned under the command of Commander Pavlos Kountouriotis. With the arrival of the strongmen, the admiral commissioned the business to continue on board the Damian-equipped boats as well as the *New Generation and Thunder* destroyers.

While the Fleet was in Mytilene on November 8th, an order was issued to support the transfer of the Bulgarian Brigade, which was already in Thessaloniki at Dedagatos (Alexandroupolis), accompanying 35 Greek cargo ships. The convoy, consisting of 17 trucks (11,000 men) and protected by equipped Mycalis, sailed to Adeagac on November 15th. The landing is over success until November 17th.

The Kontari of Chios, where the Greek forces landed completely destroyed by the Greek shells.
Seasonal letterhead.

Lieutenant-Colonel Nikolaos Ritsos. He was killed in the occupation of the island of Chios. Photo of the unknown. Navy Museum of Greece.

The funeral of Lieutenant-Colonel Nicholas Ritsu, fallen during the occupation of the island of Chios. Chios, 17 /11 /1912. Navy Museum of Greece.

On November 10, shortly after midnight, the torpedo 14 with its commander, Pericles Argyropoulos, sailed into the Bay of Kydonia (Ayvalık) for the purpose of capturing the captive. Argyropoulos had initially proposed to enter Smyrna bay and torpedo the old battleship Monin Jaffer. Pa'los Kountouriotis, however, found the operation too dangerous for a decommissioned warship. On the contrary, the Commander approved the cannonball torpedo.

The neonate was luminous because of the full moon, and Ottoman purposes distinguished the Greek torpedo, with the result that Trebizond's evacuation and self-esteem were ordered. Argyropoulos approached and disembarked men who attempted to shut down the ship's taps and prevent self-destruction. The Ottomans, who were ashore, opened fire to reduce the captivity of the ship. Argyropoulos then called his men back and torpedoed the cannonball. The Ottoman governor lost his ship with his ship, because it was impossible to break a ship's division because the man was resisting the breach.

The occupation of Chios followed. This operation seemed very dangerous from the beginning, because on the one hand the Ottoman army on the island was important (2,000 men with guns) and on the other hand, the commander of the Zichni Mieppe guard was considered a courageous man and a courageous man. For these reasons, the Ministry placed at the disposal of the Squadron commanders a cavalry infantry and a firearm. Even the poorest of the Infantry who had been assigned to occupy Lesbos strengthened the overall poor.

At the dawn of November 11, the Squadron of Evdromon consisted of *Macedonia*, *Esperia*, *Arcadia*, the destroyer *New Generation and Thunder*, as well as the munitions carried by its semiautomatic army. All were executed under the command of Captain Damianoise, while Colonel Delagrammatiata was in command of the military troops. When the Ottoman governor of the island refused to surrender, it was decided to land Greek troops in Kontari, south of the city. Zichni understood the intentions of the Greeks and reinforced the guard and distributed it to strongholds.

When the first limbs approached the coast, the Ottomans began a heavy fire. The Artillery responded to the Ottoman flames, but because the enemies had been fortified well, the shots were largely unsuccessful. The Greek military munitions had already suffered the first casualties, though the Greek rush was unbeatable. The Ottomans were repelled and the Roman leadership was stabilized. This strong success was also due to the strong cannonade of the Squadron.

Αριστερά: Το τορπιλοβόλο 14.
Κάτω: Το θαυρηκό Υδρα. Φωτογραφία Γαζιάδη.
Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.

At night, the Ottomans retreated to Kardamyla, and in the morning the Greek divisions raided and occupied the capital of Chios. Greek forces moved inland to join the Ottoman divisions. The enemies, however, were fortified in inaccessible positions and repelled the Greek attacks. Then the whole activity degenerated into a conflict of guardians. During a Greek attack on an Ottoman fort on November 15, Lieutenant-Colonel N. Ritsos, Colonel Pastrokakis and 20 sailors fell. Ottoman forces fortified in the mountainous villages in the Molivos area continued to pose a significant threat.

Pavlos Kountouriotis requested aid for the rapid occupation of both Chios and Lesvos. The ministry first sent Commander Zohio and then the governor of Kanaris, Vice Captain Gouda, to assess the situation. They said that reinforcements of military infantry units were needed rather than nautical regiments in order to clear the area of enemies.

Subsequently, an infantry battalion, two infantry battalions, and a firing squad under Col. Simmaktsis were sent. On December 5, a general assault began that resulted in the liquidation of Lesvos. Following the occupation of Lesvos, aid from two battalions and a mountaineering squadron were sent to Chios. On December 21, the Ottoman governor of Chios was forced to surrender unconditionally.

The liberation of the Aegean islands was completed after combined Army and Navy operations. The successful outcome of the operations ranks the Greek Navy among the best Fleets of the time, having carried out all the assigned tasks without loosening the vigilance of monitoring the Dardanelles, where the enemy lingered to destroy not only the Greek effort but also the Greek effort other allies.

8. The Battle of Ellis

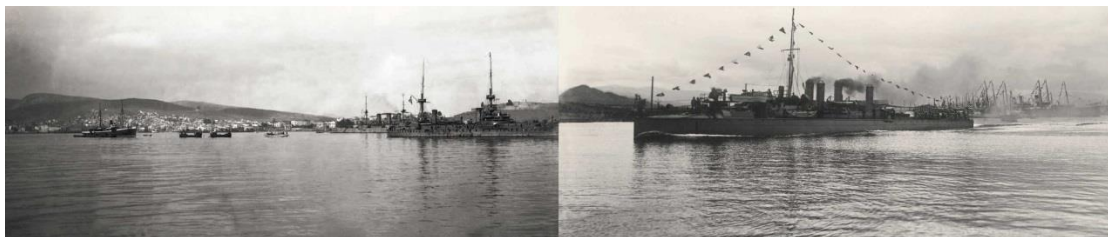
The Bulgarian invasion of Thrace during November 1912 and the imminent battle at Tsatalza, which would judge the fate of Constantinople itself, occupied the Ottoman fleet. Severe attacks between November 4-8 were repelled by the Ottomans. On November 19, information said that the Ottoman Fleet was heading south at the Nagar Naval Base, near the Dardanelles exit.

The Greek Ministry of Seafarers then conceived the idea of torpedoing the area where it was chartered at the Naval Port. The Ministry recommended that the torpedo attack be carried out by submarine *Dolphin* and torpedoes. The admiral, however, suggested the submarine and the destroyers because the torpedoes lacked high speed. The *Arrow*, *Nike*, and *Longbow* destroyers were ordered to form the offensive force, while the *Dolphin* submarine was ordered to sail to Tenedo. On November 30, the Ministry telegraphed to the Admiral annulled the torpedo attack on the Ottoman fleet.

On November 20, a truce was announced between the Ottoman Empire and the

Balkan states, except Greece. This development made it certain that the Ottoman Fleet would come out of the Straits. This was confirmed both by the ship's in-house movements as well as the reinforcement with low-level fire. Larches of the fortifications of the Straits.

The commander of the Ottoman fleet was Captain Ramiz, a highly trained officer trained in European schools. Before 1911 he served as a naval follower in the embassies of Rome and Athens and was very well acquainted with the Greek Navy. Commander of the Ottoman destroyers was Captain Rauf, commander of Hamidiye, who was in a tank for repairs after a successful Bulgarian torpedo attack outside Varna. The Ottoman Fleet exercises were multiplied and marked at the exit of the Straits to coordinate the action of the Ottoman Fleet and the artillery of the fort. The Greek response was to intensify the patrols of the Greek military outside the Straits.

The landfall of the Greek forces in Mytilene. Photo unknown. Navy Museum of Greece. (left)
The destroyer Navy. Gaziadi Photo. Navy Museum (right)

On December 1, at 8:30 in the morning, *Sfendoni* spotted an enemy bomber sailing near the shore of Fort Kume Kal. He approached it quickly and fired three shots from a distance of 3,000 meters. The Ottoman ship again entered the Straits, while the Fortresses of Kum Kale and Sedul Bahr set against *Sfendoni* and two other Greek ships patrolling it (*Lochni* and *Naykratousa*). The enemy fire was dense but the Greek destroyers with skillful handling avoided it.

Consequence of the appearance of the enemy destroyer was to order the destroyer commander to sail under the Straits. At 1:30 pm, all the destroyers sailed into the Strait's mouth, when a cruiser was seen speeding towards Cape Elli. Before this was recognized, general cannon 9 from the guns on the right side of the cruiser demonstrated its nationality. It was *Metzitie*. The submarine dolphin dived to carry out a torpedo attack but it was too late because *Metzitier* had sailed away to the Straits, making it impossible to reach *Dolphin*. After the enemy cruiser remained for two hours under the protection of coastal artillery, it re-sailed to the Straits. At 4:00 pm the entire Greek warship fleet reached the theater of skirmishes and because there was no intention of leaving the Ottoman fleet, the Greek fleet began patrolling the area from Kavobaba to the Gulf of Xiros.

On December 31, the Greek Fleet at sunrise was sailing south and a speed of 7 miles between Imbros and Gallipoli on a two-column production line. The left column consisted of the *Averoff*, *Hydra*, *Spetses* and *Psara* battleships, while on the right were the *Lion*, *Panther*, *Hierax* and *Eagle* destroyers. The two columns sailed at the same height and maintained a distance of 400 meters. At 7:30 the jailer reported to Admiral Kondouriotis the sight of suspicious tobacco at the mouth of the Strait.

9 The clash between the Ottoman cruiser and the Greek destroyer was severe. Greek ships were at risk because, along with the commander's fire, they also received fortress fire. Even though Metzitie fired about 100 shots, no one found the target.

The Hydra battleship along with Spetses and Psara follow George Averoff. Balkan Wars Period. Photo of the unknown, taken from the stern of George Averoff. Navy Museum of Greece.

(image) Daily order of the Admiral Chief,
P. Kountouri, ear, to the Greek Fleet
after the Battle of Ellis. Mudros, on him
George Averoff, 4/12/1912.

(image) Excerpt from the General Instructions
about the battle issued by the Fleet Commander,
Admiral P. Kountouriotis to the Commanders
and rulers in November 1912,
shortly after the declaration of war.
Indicative is the aggressive spirit that characterizes it
the Admiral's instructions. 1/11/1912.

3 Γλωσσάρι Ορών

Ελληνικός Όρος	Αγγλικός Όρος
Ανατολική Μοίρα	Eastern Squadron
Οθωμανοί	Ottomans
Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος	International Finance Committee
Μεγάλες Δυνάμεις	Great Powers
Ένοπλες Δυνάμεις	Armed Forces
Το κίνημα στο Γουδί	The movement in Goudi
Το κίνημα του Τυπάλδου	The movement of Tipaldus
Στρατός	Army
Στόλος	Fleet

Βασιλοκινούμενες κυβερνήσεις	Royal governments
Το κίνημα των Νεότουρκων	Young Turks Movement
Συνταγματικό Πολίτευμα	Constitutional regime
Στρατιωτικός σύνδεσμος	Military League
Βαλκανικοί Πόλεμοι	Balkans Wars
Θαλαμηγών	Yachts
Σχολή Ναυτικών Δοκίμων	Naval Cadet School
Όπλο	Infantry
Συνθήκη Συμμαχίας	Alliance Treaty
Βαλκανική Συμμαχία	Balkan Alliance

Επαναστατική Κυβέρνηση	Rebel Government
Ναυτική Τακτική	Naval Regulations
Εσωτερικός Κανονισμός	Rules of Procedures
Σχολή Πυροβολικού	Artillery School
Αντιτορπιλικά	Destroyers
Ταμείο Εθνικού Στόλου	National Fleet Fund
Θωρηκτά	Battleship
Θωρακισμένο καταδρομικό	Armored cruiser
Ανιχνευτικά	Detectors
Τορπιλοβόλα	Torpedoes

Υποβρύχιο	Submarine
Ναρκόβολο	Canabis
Ναρκοθέτις	Narcotics
Κανονιοφόρο	Regular
Ατμομνοδρόμωνες	Steamships
Εξοπλισθέντα εμπορικά	Commercially equiped
Οπλιταγωγό	Articulator
Πλωτό νοσοκομείο	Floating hospital
ΓΕΝ	General Staff
Αρχηγός Επιτελείου	Army Chief of General Staff

Υποναύαρχος	Lieutenant- Commander
Αντιπλοίαρχος	Vice Captain

Οι παραπάνω ορολογίες αποτελούν λέξεις οι οποίες ανήκουν σε ειδική ορολογία του στρατού και ναυτικού. Αναλυτικά:

- Ένοπλες δυνάμεις: Οι ένοπλες δυνάμεις μιας χώρας αποτελούν την αμυντική δύναμη και τους αντίστοιχους φορείς της κυβέρνησης. Υπάρχουν με σκοπό την προώθηση την εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής του κυβερνητικού σώματος στο οποίο υπάγονται, όπως και για την προστασία του σώματος αυτού και του έθνους που αντιπροσωπεύουν από εξωτερικούς και εσωτερικούς εχθρούς. Με την ευρεία έννοια, οι όροι «ένοπλες δυνάμεις» και «στρατός» εκλαμβάνονται συχνά ως συνώνυμοι, αν και ο στρατός συνδέεται κυρίως με τις επίγειες δυνάμεις, ενώ οι ένοπλες δυνάμεις απαρτίζονται συνήθως από ένα συνδυασμό επίγειων, θαλάσσιων και εναέριων μέσων.
- Το κίνημα στο Γουδί: Το Κίνημα στο Γουδί ή Κίνημα του 1909 εκδηλώθηκε τη νύχτα προς την 15η Αυγούστου 1909, όταν ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος προχώρησε σε στάση που άλλαξε την ιστορία της νεώτερης Ελλάδας.
- Το κίνημα του Τυπάλδου: Σε αυτές τι μέρες (15- 16 Οκτωβρίου 1909) εκδηλώθηκε το Κίνημα του Τυπάλδου, το οποίο έδειχνε την αγωνία των Αξιωματικών του Πολεμικού Ναυτικού της εποχής για την καθυστέρηση των ναυτικών εξοπλισμών.
- Το κίνημα των Νεότουρκων: Με την υποστήριξη του στρατού εκδηλώθηκε το Κίνημα των Νεότουρκων το 1908. Μετά την επιτυχή εκδήλωση του κινήματος τον Ιούλιο του 1908, η επίτευξη του σκοπού της, η εφαρμογή του Συντάγματος του 1876, αποτέλεσε επανάσταση για τα τουρκικά δεδομένα. Η ένωση υπό

την οποία συνασπίστηκαν ήταν η Ένωση και Πρόοδος (Ittihad ve Terraki). Ένας από τους συντελεστές του κινήματος ήταν και ο Κεμάλ Ατατούρκ που από το 1907 υπηρετούσε στο Τρίτο Σώμα Στρατού στη Θεσσαλονίκη.

- Στρατιωτικό Σύνδεσμος: Υπό την ονομασία Στρατιωτικός Σύνδεσμος φέρεται μυστική οργάνωση στρατιωτικών που έδρασε στην Ελλάδα στις αρχές του 20ού αιώνα, με αποκορύφωμα το κίνημα στο Γουδή στις 15 Αυγούστου 1909, με αιτήματα μεταρρυθμίσεις στο στράτευμα, τη δικαιοσύνη και την παιδεία.
- Θαλαμηγός: Ως θαλαμηγός (Θ/Γ) ή γιωτ εκ του αγγλικού «yacht» χαρακτηρίζονται κυρίως πλοία πολυτελούς κατασκευής, αυξημένων μέσων διάσωσης και ναυτιλιακών οργάνων που χρησιμοποιούνται ιδιωτικά και περισσότερο για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Σήμερα τα σύγχρονα σκάφη θαλαμηγοί είναι ως επί το πλείστον ταχύπλοα μεγάλα σκάφη που μπορούν να εκτελέσουν μακρινά ταξίδια, τα λεγόμενα εκ του αγγλικού όρου «κρούιζιν γιώτς» (cruising yachts), πολλά εκ των οποίων νοικιάζονται σε τρίτους, είτε κατά ημέρα, είτε κατά εβδομάδα, ή κατά περίοδο.
- Σχολή Ναυτικών Δοκίμων: Η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων είναι Ανώτατο Στρατιωτικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΣΕΙ), ισότιμο με τα ιδρύματα του Πανεπιστημιακού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Αντιτορπιλικά : Σύμφωνα με τη ναυτική ορολογία, τα αντιτορπιλικά (Α/Τ, αγγλικά destroyer) είναι τύπος πολεμικών πλοίων, συνήθως ταχυκίνητων, ευέλικτων και μεγάλης αντοχής, που σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν με κύριο σκοπό τη συνοδεία μεγαλύτερων σκαφών ενός πολεμικού στόλου, νηοπομπής ή μάχιμης ομάδας, με σκοπό την υπεράσπισή τους εναντίον μικρότερων, αλλά (σχετικά) ισχυρών επιτιθέμενων μονάδων μικρής ακτίνας δράσης.
- Θωρηκτά: Το Θωρηκτό (Θ/Κ) (αγγλικά: ironclad, για τα πρώτα και battleship, BB, για τα μεταγενέστερα) είναι (σχετικά) μεγάλο θωρακισμένο πολεμικό πλοίο, που ο κύριος οπλισμός του αποτελείται από βαρέα πυροβόλα, μεγάλου διαμετρήματος.
- Ανιχνευτικά: Είναι τα αντιτορπιλικά

- **Τορπιλοβόλα:** Το Τορπιλοβόλο (T/B), και παλαιότερα ναυκλαστροβόλο, είναι είδος πολεμικού πλοίου, μεγαλύτερο της τορπιλακάτου με κύριο οπλισμό τορπίλες. Ο τύπος αυτός δημιουργήθηκε στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αι. και χρησιμοποιήθηκε στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αι. με εκτόπισμα 150-300 τον. Στην αρχή ήταν μικρότερο. Σήμερα έχει εκλείψει.
- **Υποβρύχιο:** Το υποβρύχιο είναι σκάφος που έχει τη δυνατότητα να κινείται επί και υπό την επιφάνεια της θάλασσας. Προσπερνώντας τις διάφορες απόπειρες, από την αρχαιότητα, κατασκευής υποβρυχίων που όμως δεν τελεσφόρησαν λόγω τεχνικής ανεπάρκειας, τα πρώτα υποβρύχια κατασκευάστηκαν τον 17ο και τον 18ο αιώνα και έμοιαζαν περισσότερο με μεταλλικούς κώδωνες που φιλοξενούσαν συνήθως ένα άτομο και στηρίζονταν για την κίνησή τους στη μυϊκή του δύναμη. Τα υποβρύχια σκάφη που χρησιμοποιούνται για ερευνητικούς σκοπούς αλλά και για αναψυχή, συνήθως λέγονται βαθυσκάφη.
- **Ναρκόβολο/ Ναρκοθέτις:** Ναρκοθέτις, και παλαιότερα ναυκλαστροθέτις, είναι ονομασία ειδικού τύπου πολεμικού πλοίου που χρησιμοποιείται για την πόντιση ναρκών. Υπάρχουν πολλοί τύποι τέτοιων πλοίων που διακρίνονται όμως σε δύο μεγάλες κατηγορίες: Εκείνα στα οποία η πόντιση ναρκών είναι ο κύριος προορισμός τους και εκείνα στα οποία η πόντιση ναρκών αποτελεί δευτερεύοντα σκοπό.
- **Κανονιοφόροι:** Η Κανονιοφόρος (Gunboat) (συντομογραφία Κ/Φ) είναι ένα σχετικά μικρού εκτοπίσματος μηχανοκίνητο περιπολικό πολεμικό πλοίο, ο βασικός οπλισμός του οποίου αποτελείται από ένα ή περισσότερα πυροβόλα όπλα (κανόνια) στην πλώρη, στην πρύμνη και στο μεσόστεγο. Παλαιότερα, η κανονιοφόρος ήταν ιστιοφόρο πλοίο, με κύρια αποστολή την προσβολή των πλησιέστερων ακτών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κανονιοφόρου υπήρξαν ανέκαθεν ακαθόριστα περιλαμβάνοντας έτσι πλείστα είδη πολεμικών πλοίων από βάρκες κανονιέρες μέχρι θωρακισμένες ακταιωρούς και αργότερα μεγαλύτερα σκάφη.

- Ατμομυοδρόμωνες: Ο Ατμομυοδρόμων είναι πολεμικό πλοίο με ιστιοφορία μυοδρόμωνος και με ατμομηχανή για βοηθητική πρόωση.
- Εξοπλισθέντα Εμπορικά: Ως εμπορικό πλοίο (merchant ship ή vessel) χαρακτηρίζεται, σε αντιδιαστολή των πολεμικών πλοίων, οποιοδήποτε πλοίο δια του οποίου πραγματοποιείται εμπορική πράξη, μεταφέροντας πάσης φύσεως εμπορεύματα (ξηρά, χύμα, υγρά), ή επιβάτες, ή οχήματα, ή ζώα, ή εκτελεί βοηθητικές εργασίες ή και υπηρεσίες επ' ωφελεία οικονομικού κέρδους. Σημαντική διάκριση ενός πλοίου από ένα πλωτό ναυπήγημα γίνεται με βάση την χωρητικότητα. Στη ναυτιλία για να θεωρηθεί ένα πλεούμενο ως πλοίο πρέπει να είναι χωρητικότητας άνω των 10 κόρων, όπου κόρος είναι μονάδα μετρησης της χωρητικότητας και $1 \text{ κόρος} = 2.83 \text{ κ.μ.} = 100 \text{ κυβικά πόδια}$.
- Οπλιταγωγό : Πολεμικό πλοίο μεταγωγικό οπλιτών, συνήθως μετασκευασμένο ή επίτακτο επιβατηγό.
- Πλωτό Νοσοκομείο: Το Πλωτό Νοσοκομείο (Π/Ν) είναι συνήθως επίτακτο επιβατηγό πλοίο που καλύπτει ανάγκες Υγειονομικού προκεχωρημένων στρατιωτικών μονάδων.
- Όπλο: Πεζικό, Στρατός
- ΓΕΝ: Το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ), πρώην Αρχηγείο Βασιλικού Ναυτικού και Αρχηγείο Ναυτικού είναι το αρμόδιο Επιτελείο των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων για τη διοίκηση του Πολεμικού Ναυτικού. Ιεραρχικά υπάγεται στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ).

Είναι σημαντικό, για την κατάλληλη εκπόνηση του κειμένου, να κατανοήσουμε την σημασία κάποιων ορολογιών, ειδικότερα των τύπων πλοίων όπως αναγράφονται παραπάνω. Επιπλέον υπάρχουν ονομασίες πλοίων, τα οποία όμως θα αναφερθούν στα μεταφραστικά προβλήματα.

4 Θεωρητική Προσέγγιση

4.1 Μεταφραστική Διαδικασία

Η μετάφραση είναι η μεταφορά του νοήματος, της δομής και του ύφους στοιχείων, φράσεων της γλώσσας –πηγής (Γ.Π.) προς τη γλώσσα-στόχο (Γ.Σ.). Είναι μία περίπλοκη και πολυδιάστατη διαδικασία η οποία απαιτεί ανάλυση, γνώση και κατανόηση της κάθε εμπλεκόμενης γλώσσας, αλλά και των πολιτιστικών-πολιτισμικών παραγόντων που συμβάλλουν στη δημιουργία και εξέλιξη κάθε γλώσσας. Παραδείγματος χάρη, ο Jakobson (1959) διακρίνει τριών ειδών μεταφράσεις:

- Ενδογλωσσικές (εντός της ίδιας γλώσσας, δηλ. παραφράσεις)
- Διαγλωσσικές (μεταξύ γλωσσών)
- Διασημειωτικές (μεταξύ σημειολογικών συστημάτων)

Αντιστοίχως, η Τσίγκου (2011:4) αναφερόμενη στην πολύπλοκη διαδικασία της μετάφρασης διαπίστωσε: «Η μετάφραση είναι μία διαγλωσσική διαδικασία μεταφοράς του νοήματος, της δομής και του ύφους- δηλαδή των επιλογών του δημιουργού σ' όλα τα γλωσσικά επίπεδα - το μορφολογικό, το συντακτικό και το λεξιλογικό - ενός κειμένου από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως. Άρα, η μεταφραστική διαδικασία εμπεριέχει γλωσσική επεξεργασία, είτε πρόκειται για την ανάλυση του κειμένου της γλώσσας αφετηρίας, είτε για την αναδιατύπωση του νοήματος, της δομής και του ύφους του στη γλώσσα αφίξεως». Η μεταφραστική αυτή διαδικασία για να ολοκληρωθεί απαιτεί γνώσεις μορφολογικές και υφολογικές προκειμένου ν' αποδοθεί πλήρως το νόημα απ' τη μία γλώσσα στην

άλλη. Γι' αυτό το λόγο ανέκαθεν οι απόψεις δίστανται για το εάν η μετάφραση αποτελεί αυτόνομο κλάδο ή συγκαταλέγεται στον κλάδο της γλωσσολογίας καθώς η μετάφραση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη γλωσσολογία και αλληλεπιδρούν η μία με την άλλη. Εάν σκεφτούμε ότι οι σπουδές της μετάφρασης είναι ένας αναπτυσσόμενος ακαδημαϊκός τομέας, κατανοούμε ότι λόγω της ποικιλίας και πολυπλοκότητας της ήταν δύσκολο να βρεθεί μια καθολική θεωρία στα προηγούμενα πενήντα έτη που να είναι κοινώς αποδεκτή.

4.2 Μεταφραστικές Τεχνικές

Παρ' όλο που σε βάθος χρόνου διάφορες τεχνικές έχουν αναπτυχθεί για τη βοήθεια της μεταφραστικής διαδικασίας οι επικρατέστερες και πιο διαχρονικές παραμένουν αυτές των Vinay και Darbelnet.

Προκειμένου να αναπτύξουν τη θεωρία τους, οι Vinay & Darbelnet (1958:37) κατάτμησαν τα κείμενα σε μεταφραστικές μονάδες. Όρισαν ως μεταφραστική μονάδα: «το μικρότερο τμήμα του εκφωνήματος, στο εσωτερικό του οποίου η συνοχή μεταξύ των στοιχείων είναι τέτοια που δεν επιτρέπει να μεταφραστούν ξεχωριστά». Στη συνέχεια ανέπτυξαν επτά μεταφραστικές τεχνικές: 1) «Το δάνειο» 2) «το έκτυπο» 3) «την κατά λέξη μετάφραση» 4) «τη μετάταξη» 5) «τη μετατροπία» 6) «την ισοδυναμία» και 7) «την προσαρμογή». Έπειτα διαίρεσαν αυτές τις τεχνικές σε δύο κατηγορίες, στην άμεση (δηλαδή κατά λέξη) και στην έμμεση μετάφραση έχοντας ως κριτήριο για το διαχωρισμό αυτό το βαθμό ευκολίας ή δυσκολίας τους. Καταχώρησαν λοιπόν στην κατηγορία της άμεσης μετάφρασης τα εξής: δάνειο, έκτυπο και τη κατά λέξη μετάφραση, ενώ στην κατηγορία της έμμεσης μετάφρασης τη μετάταξη, τη μετατροπία, την ισοδυναμία και την προσαρμογή. Το

δάνειο (emprunt) όπως αναφέρουν είναι ουσιαστικά το λέξημα το οποίο μεταφέρεται αυτούσιο. Το έκτυπο (calque), σύνταγμα το οποίο μεταφέρεται κατά λέξη είτε σεβόμενο τους κανόνες και τις δομές αφίξεως (φραστικό έκτυπο) είτε εισάγοντας νέες (δομικό έκτυπο), και αφορά δύο το πολύ τρεις λέξεις. Η μετάταξη (transposition) προϋποθέτει αλλαγή μέρους του λόγου περνώντας από τη μία γλώσσα στην άλλη χωρίς ν' αλλάζει η σημασία. Η μετατροπία (modulation) εστιάζει στην αλλαγή σκοπιάς από την οποία αντιλαμβάνεται το μήνυμα ο ομιλητής κάθε γλώσσας. Η ισοδυναμία (equivalence) εστιάζει στην εύρεση αντίστοιχων επιφωνημάτων, ιδιωτισμών, παροιμιών, ρητών, εκφράσεων κτλ. Η προσαρμογή (adaptation) εύρεση αντίστοιχης πολιτισμικής ιδιαιτερότητας λόγω διαφοράς πολιτισμών μεταξύ της γλώσσας αφετηρίας και της γλώσσας αφίξεως.

4.3 Ισοδυναμία

Πολλοί συγγραφείς στις μέρες μας, δίνουν περισσότερη έμφαση στην λειτουργική ισοδυναμία ή στη θεωρία του σκοπού παρά στην νοηματική ισοδυναμία, ένα μετάφρασμα όμως πρέπει να δημιουργεί την ίδια αίσθηση και τα ίδια συναισθήματα όπως αυτά που αποσκοπούσε το πρωτότυπο κείμενο στους δέκτες του.

Γι' αυτό το λόγο αν και η ισοδυναμία παραμένει ένας συγκεχυμένος όρος, η μετάφραση χρήζει της δικής της συνεισφοράς. Είναι κοινώς αποδεκτό πως, εκτός και αν μιλάμε για κατά λέξη μετάφραση, είναι ανέφικτο να μεταφραστούν ιδιωτισμοί, παροιμίες, έννοιες και όροι της κάθε γλώσσας επακριβώς, γι' αυτό και ο μεταφραστής κάνοντας χρήση

της ισοδυναμίας, επιδιώκει να αποδώσει όσο το δυνατόν πιστότερα το νόημα.

Είναι σημαντικό να αναλογιστούμε τα μεταφραστικά προβλήματα που προκύπτουν μέσα από τη μεταφραστική διαδικασία μεταξύ της γλώσσας-πηγής και της γλώσσας στόχου. Κατά τη διαδικασία της μετάφρασης συναντώνται δυσαναλογίες στα περισσότερα μεταφραστικά επίπεδα (μορφολογικό, υφολογικό, συντακτικό, λεξιλογικό, γραμματικό, κτλ.). Όσον αφορά το γλωσσικό επίπεδο, είναι ξεκάθαρο πως κάθε γλώσσα έχει τις δικές τις επιταγές, τους δικούς της κανόνες. Σε αυτό το βαθμό αξίζει να σημειωθεί πως όταν οι δύο γλώσσες, που καλείται να χειριστεί ο μεταφραστής, διαφέρουν πολύ, δηλαδή όταν δεν συγγενεύουν (λ.χ. δεν είναι λατινογενείς) το έργο του περιπλέκεται ακόμη περισσότερο. Στη χείριστη των περιπτώσεων, αν ο μεταφραστής έχει να μεταφράσει ένα κείμενο όπου μία εκ των δύο γλωσσών είναι «νεκρή» (π.χ. λατινικά) τότε οι γνώσεις που απαιτούνται είναι πολύ περισσότερες. Σε αυτή τη περίπτωση αν ο μεταφραστής δεν έχει εξειδικευμένες γνώσεις, όσον αφορά τον τονισμό, τις συνδηλώσεις κάποιων λέξεων ή ακόμη και τις εκφράσεις, τους ιδιωτισμούς της γλώσσας· το αποτέλεσμα δε θα είναι σε καμία των περιπτώσεων ορθό. Βασιζόμενος σε αυτή τη πεποίθηση ο Κουτσιβίτης (1994:36) αναφέρει ότι «το επίπεδο και ο τόνος της γλώσσας είναι επίσης ένα άλλο εμπόδιο που πρέπει ο μεταφραστής να υπερβεί ποιος ομιλεί, σε ποιόν, περί τίνος, γιατί, πότε και πώς, αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την επιβαλλόμενη μεταφραστική λύση». Αντίστοιχα σε λεξιλογικό επίπεδο απαντώνται πολλές δυσκολίες. Και αυτό συμβαίνει γιατί κάθε γλώσσα έχει δική της ορολογία και πολλές φορές υπάρχουν λέξεις ή και φράσεις που δεν υφίστανται σε άλλες γλώσσες. Φωτεινό παράδειγμα αυτής της

περίπτωσης αποτελεί η ελληνική λέξη «φιλότιμο» η οποία δε βρίσκει ισοδύναμο της σε καμία άλλη γλώσσα. Εδώ είναι που χρειάζεται η ισοδυναμία για να αποδοθεί έστω το νόημα μίας λέξης, σε μία άλλη γλώσσα είτε με ένα σημασιολογικά ισοδύναμο, είτε και περιφραστικά. Επίσης, ο Nida (2010) βασίστηκε πάνω σε αυτή τη θεώρηση δείχνοντας ότι ο μεταφραστής αν βρεθεί αντιμέτωπος με μία τέτοια περίπτωση, πρέπει να είναι ικανός να ανταπεξέλθει, να έχει τις απαραίτητες γνώσεις, αλλά και σωστή κρίση για να επιλέξει το πλησιέστερο σημασιολογικά και εννοιολογικά ισοδύναμο προκειμένου να μεταφέρει το επιθυμητό νόημα ορθά στη γλώσσα-στόχο

5 Μεταφραστικές Δυσκολίες και τρόποι αντιμετώπισης

Αφού καλύφθηκε το θεωρητικό κομμάτι, και όσα πρέπει να γνωρίζει ένας μεταφραστής προκειμένου να εκπονήσει σωστά την μεταφραστική διαδικασία και να βρεθεί η κατάλληλη αντιστοιχία μεταξύ γλώσσα-αφετηρίας και γλώσσα στόχου, η εργασία θα συνεχιστεί με τα προβλήματα που βρέθηκαν κατά την διάρκεια της μετάφρασης, καθώς και το πώς αντιμετωπίστηκαν αυτά.

Από τις πιο βασικές δυσκολίες που έπρεπε να αντιμετωπίσω είναι οι εξής:

Ορολογία

Η λέξη όρος αφορά έννοιες που ανήκουν σε εξειδικευμένο λεξιλόγιο και χρησιμοποιούνται σε μια συγκεκριμένη επιστήμη και επάγγελμα.

Επομένως οι όροι δεν χρησιμοποιούνται στην καθημερινότητα παρά μόνο σε εξειδικευμένα κείμενα, παραδείγματος χάρη, σε εγχειρίδια, επιστημονικά βιβλία και άρθρα, συμβόλαια, και μπορούν να γίνουν κατανοητοί ή να χρησιμοποιηθούν μόνο από όσους έχουν ειδική γνώση και εμπειρία. Επίσης, οι όροι δεν εξαρτώνται από τα συμφραζόμενα και το ύφος των κειμένων είναι ουδέτερο.

Όπως, αναφέρθηκε στο παραπάνω κεφάλαιο (Γλωσσάρι Ορών) το βιβλίο αυτό έχει συγκεκριμένους όρους, που χρησιμοποιούνται από το στρατιωτικό και ναυτικό επάγγελμα. Ο τρόπος με τον οποίο βρέθηκε η κατάλληλη αντιστοιχία από την Ελληνική στην Αγγλική γλώσσα, είναι η βοήθεια και η χρήση αυτής της ιστοσελίδας <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1> . Επειδή πρόκειται για συγκεκριμένες λέξεις, οι περισσότερες είχαν ήδη αποδοθεί στην Αγγλική γλώσσα, επειδή είναι όροι χρήσιμοι και αναγκαίοι για την σωστή εκπόνηση του επαγγέλματος (Στρατός και Ναυτικό).

Απόδοση μονολεκτικών ορών

Στη συνέχεια του κειμένου μου συνάντησα τη φράση «Όπλο » και επέλεξα να το αποδώσω ως «ξενισμικής και οικειοποιητικής μετάφρασης» διότι βρήκα την απόδοση σε κάποια αξιόπιστη πηγή (ΙΑΤΕ , ΕΛΕΤΟ, λεξικά). Συνοπτικά, για τον όρο αυτό, υπάρχουν στα αγγλικά οι αποδόσεις:

1. Weapon
2. Gun
3. Riffle

Επειδή, όμως, συνειδητοποίησα ότι ο όρος *Όπλο* αναφέρεται στο πεζικό, δηλαδή στρατό ξηράς, έκρινα σωστό να αποδοθεί η μετάφραση “Infantry”.

Αντίστοιχα, το ίδιο έκανα σε οποιαδήποτε ίδια περίπτωση. Άρα, είναι βασικό και σημαντικό στοιχείο η κατανόηση του κειμένου αφετηρίας.

Ονόματα караβιών

Στο πρωτότυπο κείμενο υπήρχαν ονόματα ελληνικών караβιών τα οποία δεν μπορούσα να βρω την κατάλληλη αντιστοιχία, και έτσι αποφάσισα να αφήσω τον όρο το ίδιο (παραδείγματος χάρη):

Υδρα – Idra

Σπέτσαι – Spetses

Ψαρά- Psara

Αβέρωφ- Averoff

Κανάρης- Kanaris

Ναυκρατούσα- Naykratousa

Ο λόγος που οι όροι έμειναν το ίδιο, είναι επειδή πρόκειται είτε για ονομασία πόλης είτε για ονομασία προσώπου. Οπότε, έκρινα καλύτερα να αποδώσω έτσι την μετάφραση.

Σε άλλες περιπτώσεις, όπως αυτές που οι ονομασίες πλοίων προέρχονται από ζώα ή ουσιαστικά, μετέφρασα με ισοδυναμία τους όρους:

Θύελλα- Stormy

Πάνθηρ- Panther

Δόξα- Glory

Λέων- Lion

Αετός- Eagle

Δελφίν- Dolphin

Άρης- Mars

Κεραυνός- Thunder

Καθαρεύουσα Ελληνική Γλώσσα

Στο βιβλίο χρησιμοποιούνται αρκετές εκφράσεις και λέξεις (ρήματα, ονόματα) στην καθαρεύουσα, πράγμα που κάνει το έργο του μεταφραστή ακόμη πιο δύσκολο. Ένα παράδειγμα αποτελεί οι λέξεις *διαμοίραζε* και *προελέχθη*, όπου στην Νέα Ελληνική αποδίδονται σαν *μοιράζω* και *προειπώθηκε*. Επιπλέον, η λέξη *υπ' ατμόν* που σημαίνει *είμαι σε ετοιμότητα να κάνω κάτι*. Σε αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποίησα την διαδικασία της ισοδυναμίας. Η τεχνική της ισοδυναμίας εφαρμόζεται όταν το πρωτότυπο και το μετάφρασμα περιγράφουν την ίδια κατάσταση με διαφορετικά υφολογικά και δομικά μέσα. Η ισοδυναμία αφορά το μήνυμα στο σύνολό του και οι περισσότερες περιπτώσεις αυτής εντοπίζονται σε φρασεολογικούς ιδιωτισμούς, κλισέ, παροιμίες, επιφωνήματα κ.ά.

Επιπλέον, συνάντησα στο κείμενο την φράση : *Καταλαβών την νήσον, αναμένω ύμέτερον στόλον! Εάν στόλος σας στερείται γαιάνθρακας, είμαι προθυμώτατος παραχωρήσω.*

Σε αυτήν την περίπτωση χρησιμοποίησα την διαδικασία της μετάταξης. Μετάταξη είναι η τεχνική κατά την οποία ένα μέρος του λόγου αντικαθίσταται από κάποιο άλλο χωρίς ωστόσο αυτό να συνεπάγεται αλλαγή στο νόημα του μηνύματος (π.χ. μετατροπή ρήματος σε όνομα, ονόματος σε ρήμα κ.ά.). Για αυτό το λόγο, η μετάταξη εφαρμόζεται τόσο στο εσωτερικό μίας γλώσσας όσο και κατά τη διαδικασία της μετάφρασης. Έτσι, η μετοχή *καταλαβών* έγινε *κατέλαβα*, καθώς επίσης πρόσθεσα το *να* στην πρόταση. Έτσι *να παραχωρήσω*.

6 Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, καθώς τα μεταφραστικά προβλήματα δυσχεραίνουν το έργο του μεταφραστή, πρέπει να αναλογιστεί ποια πρέπει να είναι η σχέση κειμένου πηγής και κειμένου στόχου. Σύμφωνα με τον Βλαχόπουλο (2004:59) η σχέση αυτή θεμελιώνεται τόσο σε επίπεδο κειμένου όσο και σε επίπεδο συστατικών στοιχείων του κειμένου. Ο μεταφραστής πρέπει να έχει ως στόχο να αποδώσει το νόημα του Κ.Π., όσο το δυνατόν πλησιέστερα, στο Κ.Σ. Δηλαδή, να μην αλλοιώσει το νόημα και τα στοιχεία που το συγκροτούν και να αποδώσει σωστά τη δομή του Κ.Π. στο Κ.Σ. Επειδή όμως αυτό πολλές φορές καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκο έως και ανεπίτευκτο, ο μεταφραστής οφείλει να είναι τόσο σίγουρος για τις επιλογές του όσο και προσεκτικός στις ενέργειες του. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να εξασφαλιστεί η νοηματική ισοδυναμία ανάμεσα στο Κ. Π. και στο μετάφρασμα. Ακόμη κατ' αυτόν τον τρόπο θα μεταδιδόταν το ίδιο νόημα στους αναγνώστες τόσο του κειμένου πηγής όσο και του κειμένου στόχος. Αυτό επιτυγχάνεται όταν καταφέρει ο μεταφραστής να δημιουργήσει επικοινωνιακή επάρκεια δηλαδή, όπως υποστηρίζει ο Βλαχόπουλος (2004:64), «η σχέση που υπάρχει μεταξύ ενός δομικού στοιχείου του Κ.Π. ή ολόκληρου του Κ.Π. και ενός δομικού στοιχείου του Κ.Σ. ή του συνολικού Κ.Σ., όταν το δομικό στοιχείο του Κ.Σ. ή το συνολικό Κ.Σ. πληροί τα κριτήρια αποδοχής που είτε σιωπηρά είτε ρητά έχουν τεθεί από τον εντολέα». Και όλα αυτά μπορούν να καταστούν εφικτά με την προϋπόθεση ότι ο μεταφραστής είναι άψογος χειριστής και της Γ.Π. αλλά και της Γ.Σ. προκειμένου να φέρει εις πέρας τη μεταφραστική διαδικασία και να παράγει ένα ολοκληρωμένο και νοηματικά ,

συντακτικά και υφολογικά συναφές μετάφρασμα. Εκτός των άλλων η κρίση του μεταφραστή έχει πρωταρχικό ρόλο στη μεταφραστική διαδικασία. Ακόμη και αν του παρέχονται τα καλύτερα μεταφραστικά εργαλεία (μεταφραστικές μνήμες, λεξικά, βάσεις δεδομένων) πρέπει να μπορεί να διακρίνει την καλύτερη επιλογή· όχι απαραίτητα τη λέξη, αλλά τη δομή, τη σύνταξη και τις φράσεις/ ιδιωτισμούς που χρησιμοποιούνται σε κάθε γλώσσα διαφορετικά. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνει την αποτελεσματικότητα στην εργασία του και την ικανότητα του να υλοποιεί το μεταφραστικό έργο που έχει αναλάβει, δίχως να εκτίθεται ή να αμφισβητείται για τις γνώσεις και τις επαγγελματικές του δυνατότητες.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωση

Βλαχόπουλος, Σ. (2007). Λεξικό των ιδιωτισμών της νέας ελληνικής. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Γουλέτη, Α. (χ.χ.). Πραγματολογική Ισοδυναμία στον Υποτιτλισμό: Αντιμετώπιση ιδιοπολιτισμικών Εννοιών. Ανακτήθηκε 21-Ιανουαρίου 2015, από <http://www.enl.auth.gr/translation/PDF/Gouleti.pdf>

Γραμμενίδης, Σ. (χ.χ.). Η έννοια της ισοδυναμίας στη μεταφραστική διαδικασία. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από http://www.frl.auth.gr/grammenidis/Publications/2.12.1998a_H_isodynamia_sti_metafrastiki_diadikasia.pdf

Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ). Βάσεις ορολογικών δεδομένων από την ΕΛΕΤΟ. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από <http://www.eleto.gr/gr/termbases.htm>

Κελάνδριας, Ι. Π. (2013). Η ορολογική 'σύγκλιση' ως μεταφραστικό εργαλείο της ειδικής μετάφρασης. Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». ΕΛΕΤΟ – 9ο. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από http://www.eleto.gr/download/Conferences/9th%20Conference/Papers-andspeakers/9th_32-18-25_KelandriasPanagiotis_Paper_V03.pdf

Κεντρωτής, Γ. (1996). Θεωρία και πράξη της μετάφρασης. Αθήνα: Εκδόσεις Δίαυλος.

Κουτσιβίτης, Β. (1990-1991). Διεθνείς τάσεις στη θεωρία της μετάφρασης, Γλωσσολογία 9-10. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από <http://glossologia.phil.uoa.gr/sites/default/files/1.Koutsivitis.pdf>

Μπατσαλιά, Φ. & Σέλλα-Μάζη. Ε. (1994). Γλωσσολογική προσέγγιση στη θεωρία και τη διδακτική της μετάφρασης. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Μπατσαλιά, Φ. (2001-2003). Παράμετροι της μεταφραστικής διαδικασίας και συγκριτική γλωσσολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Παρουσία, Τόμος ΙΕ-ΙΣΤ΄.

Μπιτσιώρης, Β. (1996). 'Από τη μια γλώσσα στην άλλη ιδιοποίηση και ξενισμός'. Γλωσσικός Πλουραλισμός και Γλωσσοεθνικοκεντρισμός. Αθήνα: Κεντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης, 57-67.

Πούγγουρας, Π. (2006). Η συμβολή της Ορολογίας στη μετάφραση ειδικών κειμένων: το παράδειγμα μίας ορολογικής εργασίας με αντικείμενο την ειδική γλώσσα της Κρυπτολογίας. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από <http://www.enl.auth.gr/translation/PDF/Pougouras.pdf>

Τσίγκου, Μ. (2011). Σύντομη εισαγωγή στις σχέσεις γλωσσολογίας και μετάφρασης με παραδείγματα από το ζεύγος ελληνικής- γαλλικής. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από http://www.dflti.ionio.gr/sites/default/files/Tsigou03_0.pdf

Χαραλαμπάκης, Χ. (2011). Λεξικογραφία και ορολογία: Συμπεράσματα από τη σύγκριση δύο σύγχρονων νεοελληνικών λεξικών. ΕΛΕΤΟ – 8ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», 10-12 Νοεμβρίου 2011. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από http://www.eleto.gr/download/Conferences/8th%20Conference/Papers/8th_00b_CharalambakisChristoforos_Paper_V02.pdf

Ξενόγλωσση

Catford, J.C. (1965). A linguistic Theory of Translation. London: Oxford University Press.

De Man, P. (1983). "Conclusions" on Walter Benjamin's "The Task of the Translator" Messenger Lecture, Cornell University. Ανακτήθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2015, από <http://einbahnstrasse.blogspot.de/images/paul.de.manconclusions.on.walter.benamins.pdf>

Heltai, P. (1995). Can we translate Richard Coeur de Lion as William the Conqueror? Iskolakultúra, 5(15-17), 131-145. <http://langped.elte.hu/WoPaLParticles/W8KarolyA.pdf>

Jacobson, K. (1975). The Monstrosity of Translation Walter Benjamin's 'The Task of the Translator'. Modern Language Notes, 90: 6, pp. 755–66.

Kerr, J. G. (2011). Dynamic Equivalence and Its Daughters: Placing Bible Translation Theories in Their Historical Context. Ανακτήθηκε στις 21

Ιανουαρίου 2015, από <http://www-01.sil.org/siljot/2011/1/928474543391/siljot2011-1-01.pdf>

Ni, L. (2009). For 'Translation and Theories'. English Language Teaching (CCSE), Vol. 2 (No 2), 78-83. Ανακτήθηκε στις 11 Μαρτίου 2016, από <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1082361.pdf>

Nida, A. E. & Taber, R. C. (1969). The Theory and Practice of Translation, With Special Reference to Bible Translating, 200. Brill: Leiden.

Έντυπα Λεξικά

Betsis, A. (2003). Collins English-Greek Dictionary. Αθήνα: Express Publishing.

Oxford English-Greek learner's dictionary (2008). Αθήνα: Oxford University Press. Hornby, A.S (2005).

Oxford Advanced Learner's Dictionary. Oxford: Oxford University press.

Ηλεκτρονικά Λεξικά

<http://www.acronymfinder.com>

<http://www.translatum.gr/dictionary/download-greek.htm>

<http://www.lexicool.com/>

<http://www.lingvosoft.com/English-Greek-Dictionary/>

<http://wordreference.com/engr/>

<http://translate.google.gr/>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1>